

Rozványi Dávid

Élettánc

Élettánc I. – a tér

TARTALOM

A temetés
A templom
Álomlány
Buszpályaudvaron
Folyóvár
Búcsú Folyóvártól – Vörös Róka
Emléktemető
Automaták
Egy másik barát
Indulás
A folyó felé
A folyónál. Őselemek
Az öregember
Az öregember meséje
Éjszaka
Reggel
A templomba menet
A faluban
Kis Kató

Fiamnak.

*Köszönettel Pál Andreának és Schlosser Juditnak,
akik vállalták a lektorálás nehéz és hálátlan feladatát
és észrevételeikkel segítették az írást.*

*És végül köszönöm mindenkinek, aki
megosztotta velem sorsát és történeteiket,
amikből ez a regény végül összeállt.*

Élettánc – a tér.

A férfi ült a padon és nem gondolt semmire, csak nézett. És a pengével játszadozva készült az öngyilkosságra. Még fél óra, talán, gondolta. S közben visszaidézte magában az elmúlt napokat, az utat, amit bejárt: a hétköznaptól a halálkészületig...

A temetés

A két férfi szó nélkül lépett be a lakásba. Még ott lebegett köztük az asszony jelenléte, az asszonyé, akinek temetéséről jöttek. Mintha ott lett volna közöttük, soha vissza nem térően, ahogy a kedves illatát is órákig érezni, bár az ölelés véget ért. Örökre. Mindkettőjüket fojtogatta a csend, de egyiknek sem volt ereje ahhoz, hogy megtörje.

A temetés vigasztalan volt, mert nincs feketébb, mint a viszontlátás reménye nélküli búcsúzás.

Nem siettették az időt: ott álltak a koporsó mellett, hallgatták, ahogy a göröngyök léleksiketítő robajjal koppantak a fadobozon, amelyik örök börtöne lesz immár a tegnap még élő, még lángoló, még csacsogó nő testének.

A férfi, aki pár napja még a férje volt, az elföldelés után fogadta a rokonok és ismerősök, valójában mindannyian idegenek, kondoleálását. Szabvány részvétnyilvánításokra szabványosított válaszokat adott. Az első néhány rokonnál és ismerősnél még legszívesebben ordított volna, hogy elég, mindegy, hogy mit mondotok, csak legyen őszinte, ne sablonos. Mit nem adott volna azért, hogy valaki csak úgy egyszerűen bevallja: ilyenkor nem lehet semmi értelmeset sem mondani. Nem volt senki sem, mindenki csak az unt szavakat tudta előhozni. Aztán már nem dühöngött még magában sem, csak bólintott, csak igent és nemet mondott, fásultan várta a ceremónia végét, rázta a kezeket, tartotta a vállát az öleléseknek, tartotta arcát, amik rég nem látott nők félig a levegőbe puszit dobtak felé. Szerencsére gyorsan lezajlott: a rokonok és ismerősök is alig várták, hogy elszabaduljanak erről a nyomasztó helyről, amit temetőnek hívnak. Hogy zavartalanul folytathassák életüket, anélkül, hogy bárki is szembesítené őket azzal a ténnyel, hogy egyszer nem lesz tovább.

A férfi, most már özvegy, Damnát hálás volt barátjának, hogy nem hagyta egyedül és hazakísérte. Minden olyan váratlanul jött. Vera egyik nap még élt és tele volt tervekkel, vidáman búcsúzott tőle, amikor Damnát vidékre indult, – s mire hazaért, már vége volt mindennek. A rászakadó tompa ürességben a magány elviselhetetlen lett volna, mintha kivágták volna az életből.

A másik férfi, a barát, Péter, szerette volna megvigasztalni, de ő sem találta a megfelelő szavakat, pedig kamaszkoruktól kezdve ismerték a másik legrejtettebb gondolatát, titkait, vágyait. Ebben a pillanatban úgy tűnt, hogy a halál az egyetlen valóság az életben, az egyetlen kegyetlen őszinte szó. Eddig szavak nélkül is megértették egymást – s most a szótlanságban és az elharapott szavakban egyszerre ott volt a fal. Az élő asszony összekötötte őket, a halott elválasztotta. Eddig, ha néha-néha Péter vacsoravendégségbe érkezett, együtt hallgatták az asszony nevetését, dicsérték főztjét és ruháját – de azzal, hogy eltűnt, elszállt a közös élmény is. A fájdalom megoszthatatlan volt, csak Damnát egyedüli birtoka, ahova barátja, még ha a legbelsőbb is volt, nem léphetett már be.

Damnát csak Vera eltűnése óta érezte meg, hogy mit jelent az a magány, amiben Péternek élnie kell. „Halál” – „nincs többet” – „üres”, ízlelgette magában a szavakat. Péter vallásos volt, olyan mély hittel, amit Damnát természetellenesnek tartott. Képtelen volt megérteni, hogyan vállalhat magára valaki teljesen értelmetlen szabályokat és kötelességeket. Péter életének igazi tragédiája az volt, hogy más sem értette ezt meg. Felesége néhány évnyi küszködés után elhagyta, valaki mással keresve a boldogságot. Pétert hite megakadályozta abban, hogy újra családot alapítson. Évekig várta, hogy felesége visszatérjen hozzá, de hiába. Az asszony újra megházasodott, gyerekei születtek, s Damnát tudta, hogy ezzel végérvényesen reménytelenné vált Péter várakozása. Mégis: Péter csak várt valamire, amiről ő maga is tudta, hogy soha nem fog bekövetkezni, mint valami groteszk, élő és rendíthetetlen ólomkatona. Soha nem panaszkodott, ha beszélt vele, mindig csak mosolygott, s ha homloka nem lett volna évről évre egyre magasabb, semmi sem mutatott volna arra, hogy valami nagyon bánthatja ott belül.

Damnát sokszor próbálta rábeszélni, hogy kicsit kezelje nagyvonalúbban az előírásokat, s nősiljon meg újra, de Péter csak udvariasan meghallgatta, s őrizte magányát. Damnát gyűlölte Péter hitét; nem volt képes megérteni, hogy egy, csak elméletben

létező dologért hogyan hagyhatja veszni az élet összes boldogságát és örömét. Most mégis kénytelen volt feltenni magának a kérdést, hogy Péter hite, minden értelmetlenségével együtt is nem bölcsebb-e, mint az ő ésszerű és korrekt magatartása.

Péter megtagadta az életet, Damnát élte – most mégis mind a ketten egyedül maradtak, egy-egy asszony emlékével, de amíg Péternek meg lehetett a tudata, hogy elrontott élete valami magasabb rendűről, valami szakrálisról tanúskodik, addig Damnátnak csak az üresen kongó, mindent átható „miért” visszhangzott a tudatában.

Péter egyedül volt, de nem volt magányos, míg Damnát tudta, örökké egyedül marad. Nem, a halál tudata és ténye valahol elviselhető volt: volt, nincs. De az élet, a Vera nélküli élet elviselhetetlen volt. Az apróságok hiányoztak a legjobban – és tudta, hogy ezek hiánya fogja örületbe kergetni. A nevetése. A járása. Parfümjének illata. A testének a melege, ahogy éjszaka összebújtak álmukban. A zsörtölődése, a veszekedései. Azok az apró kis rezdülések, amik legjobban meghatároznak valakit.

Vajon ezek is eltűnnek, ha valaki meghal? A világ ugyanaz lehet ezek nélkül? Elpusztulhatnak egyáltalán, vagy valahol ott kell lebegniük, talán nem is ebben a világban, talán valahol máshol...

– Mondd, szerinted tényleg van ott valaki? – Pétert váratlanul érte a kérdés, de ismerte annyira barátját, a végigbeszélgetett kamaszkori éjszakák emléke még kísértett, így azonnal felfogta a kérdés lényegét. Sokat imádkozott azért, hogy egyszer barátja is felismerje Istent, vagy legalább feltegye a kérdést.

– Igen.

– Szerinted, ez a valaki, ez az Isten igazságos?

– Néha úgy tűnik, hogy ő a legigazságtalanabb a világon, de a hit lényege az, hogy elfogadjuk, hogy a mi életünkben látott igazságtalanságok mögött ott van az ő igazsága. – Péter haragudott magára, mert tudta, hogy tankönyvszerűnek és betanultnak tűnt a válasza, de nem tehetett róla: ő így élte meg. Neki ezek a tankönyvszerű, skolasztikus igazságok jelentették az életet, vagy legalábbis annak értelmét és végső célját.

– Péter valamit szeretnék elmondani neked. Évekkel ezelőtt megcsaltam Verát. Nem volt semmi különös, csak lefeküdtem egy nővel. Utána meg megállapodtam azzal a lánnyal, hogy nem történt semmi. Nem bántott a lelkiismeret, hisz mindenkivel előfordul az ilyen. De a múlt hét óta csak azon gondolkodom: ha valóban van Isten, érted, ha valóban igaz, és ez az Isten igazságos, akkor nem ő büntetett-e engem ezért az évekkel ezelőtti botlásomért azzal, hogy Vera meghalt?

Szerinted lehetséges ez?

– Nem tudom. De ha igaz lenne, hogy Isten ártatlanokat büntet meg férjük vagy apjuk bűnéért, akkor nem hiszem, hogy hinni tudnék benne.

– Biztos?

– Igen.

– Köszönöm. De akkor sem tudom, hogy hogyan tovább.

– Ezt hogy érted?

– Nincs miért élnem. Tudod, amikor hazajöttem és szembesülnöm kellett azzal, hogy Vera nincs többé, kényszeredetten folytattam az életemet. Mintha csak egy egyszerűen letudható kötelességről lett volna szó, intéztem a kórházat, a temetést, s közben bejártam dolgozni a cégemhez. Hétfőn elküldtek minket egy tréningre. Elma-

gyarázták, hogy az életben mindig a pozitívumokat kell keresnünk, mosolyognunk kell, vidám színekkel vegyük körül magunkat és én rosszul voltam egész egyszerűen az egésztől. Rájöttem arra, hogy az egész életem olyan volt, mint ez a tréning: egy üres mosoly, csupa szerep, amit eljátszottam és valami végtelen üresség. Mondd, szerinted, tényleg van értelme mindennek?

– Elhiszed, ha azt mondom, igen?

– Nem. Őszintén szólva, az egész élet feleslegesnek érzem. A legjobb lenne meghalni.

– Öngyilkosságra gondolsz?

– Igen. Ha már semmi értelme sincs az egésznek legalább ez megmaradt nekem. Csak azt kellene eldöntenem, hogy hogyan csináljam.

– Ez örülség. Nem dobhatja el senki sem magától az életet. Tudom, neked semmit sem mond, hogy ez Isten ellen való véték, de mégiscsak az. Ha Istenért nem is, de csak van valami, amiért érdemes élned.

– Mi lenne? Verával nem akartunk gyereket, amíg kicsit össze nem szedjük magunkat anyagilag. A munkám... Most már látom, hogy semmi értelme sem volt. A természetesen pedig rájöttem, hogy igazából egyetlen barátunk vagy ismerősünk sincsen, akinek számítana, hogy mi van velem. Legszívesebben ordítottam volna, amikor már tucatszor mondták, hogy „veled vagyunk” meg hogy „az élet megy tovább”. Ha ez az élet, akkor köszönöm, nem kérek belőle!

– Hidd el, az élet több ennél.

– Mi?

– Isten.

– Neked lehet, hogy igen, de én nem találtam. Talán gyerekkoromban még azt hittem, hogy van ott valaki, de most már tudom, hogy nincs.

– Tudod? Kerested egyáltalán? Tettél valamit érte, hogy megtaláld? Legalább egyszer próbáld meg. Ha jól tudom, katolikus vagy. Menj el egyszer misét hallgatni. Lehet, hogy megtalálsz azt a valamit, amit régen éreztél.

– És aztán, azt tehetek magammal, amit akarok?

– Nem kényszeríthetlek semmire, sem most, sem akkor. Csak a barátodként mondom, hogy érdemes megpróbálni. Mit veszíthetsz vele? A halál megvár.

– Nem. A halál nem vár meg. Ma este még képesnek érzem magamat arra, hogy megtegyem, de félek. Tudod mitől: hogy holnapra már beleszokom, hogy akkor már nem lesz erőm megtenni és életem hátralevő részét zombiként, értelem és érzelem nélkül fogom leélni. Érts meg, ettől félek, az üres létezésről. Ehhez képest a halál maga a megváltás, persze tudom, te mást értesz ezen a szón.

– De azzal, ha most egy hirtelen felindulásból megölnöd magadat, már minden esélyt megtagadsz magadtól, azt, hogy akár évek, akár évtizedek múlva megtalálsz a boldogságot. Nem kérek tőled sokat, nem akarlak rá vagy lebeszélni semmiről sem, csak arra kérlek, mint a barátod, hogy legalább egy fél napot várjál.

Damnát legszívesebben letorkolta volna, hogy ugyan mi köze hozzá, ez az ő ügye, az ő élete és halála, de amikor ránézett, rájött, hogy ez nem igaz: Péter a barátja, s ha bármit is tenne magával, azzal az ő fájdalmát növelné.

– Rendben van. Egy fél nap, egy mise, de semmi több.

A templom

Tavasze végi este volt, az éppen véget ért eső fülledt párát hagyott maga után, amikor betért az egyik közeli templomba.

Az épület üres volt, csak néhány öregasszony imádkozott a padokban elszórtan. Damnát szórakozottan a festményekre nézegette, s megállapította, hogy giccsesek, s ezen sem a dús aranyozás, sem az alakok primitíven széles gesztusai sem segítettek (mintha egy latin-amerikai szappanopera képeit látta volna). Arra gondolt, talán csak a kisgyerekek, számára tudja megjeleníteni azt a hirdetett csodálatos világot, amiről a papok beszélnek. Persze, néhány év múlva nekik ugyanúgy karikatúrának fog is tűnni ez a mázsolmány, mint ahogy most neki is.

Amikor a templom falán elhelyezett keresztutat nézte, eszébe jutott, hogy most neki át kellene élnie Krisztus szenvedését, valahogy úgy, ahogy tanították neki, de erre is képtelen volt. Csak az az emlék ugrott be neki, hogy kisfiúként az öreg plébánosnak ő vitte a nagybőjti péntekeken a térdeplőt. Vajon, mi lehet vele? Valami halvány emlék derengett, hogy már akkor is beteg volt, de nem ment kórházba, inkább a híveivel maradt. Ostobaság. Minden valószínűség szerint már régen meghalt az óta. Mire volt jó, hogy kitartott – viszont mit veszített vele? Talán pár évet, de legalább nyugodtan élte le a maradék éveit a kötelességteljesítésben. Ezen túl mi más öröme lehetett az életben? Semmi. Mégis, gyerekként úgy érezte, hogy valami teljesség, valami elégedett békesség árad belőle. Persze lehet, hogy akkor még ezek a képek is tetszettek volna neki... Lehet, hogy annak az öreg plébánosnak, – mi is lehetett a neve? –, az élete ugyanolyan hamis volt, mint ezek a dúsan aranyozott képek a templom falán?

Nézelődés közben megpróbált minél kevésbé feltűnően viselkedni, de érezte a hátában a rosszalló pillantásokat.

Mindez abban az időben történt, amikor felröppent a hír, hogy megfigyelés alatt tartják a templomokat, hogy az ott elhangzó szövegek megfelelnek-e a politikai korrektség követelményeinek. A templomban imádkozó asszonyok Damnátról, akit először láttak, azt feltételezték, hogy ő is egyike a spionoknak, s ez magyarázta az őt körülvevő gyanakvást. Damnát mindennek ellenére meg akarta várni a papot, hogy eleget téve ígéretének végighallgasson egy misét, de a pap késett. A hívek már hozzászóltak ehhez, de Damnát pár perc várakozás után úgy érezte, hirtelen elfogy körülötte a

levegő, s olthatatlanul vágyott arra, hogy kimenjen a nem is friss, de mindenképpen frissebb szabad levegőre. A templomban rekedt tömjénillat, ami eddig legfeljebb csak valami egzotikus emlékképet idézett fel benne, most hirtelen, keveredve a magas páratartalommal, fojtogatóvá vált. Kifele menet egy pillantást sem vetett az előtérben elhelyezett, megtérésre buzdító plakátokra, s majdnem fellökött egy befele igyekvő nénit.

Csak a templom előtti kis parkban nyerte vissza az önuralmát. Hirtelen eszébe jutott, hogy már egyszer volt egy hasonló parkban. Akkor is tavasz vége volt, s ugyanilyen örjítően fülledt meleg...

Álomlány

– Péter, emlékszel arra, hogy mit mondtam neked tegnap, hogy mit kérdeztem tőled?

– Igen. Arról a kis botlásról beszéltél, amikor...

– Arra gondolok. Azt hiszem találtam, valamit, amiért érdemes élnem. Őérte.

– Azért a valakiért, akivel megcsaltad a feleségedet? Ahogy elmondtad, azt hittem, azóta nem is láttad.

– Valóban. Azóta az éjszaka előtt, sem az óta nem láttam őt. Mégis, ő volt, az... Azt hiszem, egy kicsit bővebben el kell mondanom. Készülj fel, rá, mert hosszú történet lesz. Néhány kollegámmal el kellett mennünk Csillagvárra, hogy tárgyaljunk az egyik ügyfelünkkel. Már előző este lementünk, s mivel nagyon meleg volt, egy táncos hellyel egybeépült kertvendéglőbe mentünk vacsorázni. Nem volt semmi különösebb dolgunk, s már nagyon untam a társalgást, ezért otthagytam az asztalt, s kicsit arrébb mentem, hogy elszívjak egy cigarettát. Figyelsz?

– Szavadat sem hagynám ki. – válaszolt Péter, miközben arra gondolt, hogy mindenki, aki lelkiismerete ellen vét, nagyon szereti részletesen ismertetni a körülményeket, s magán a bűnös aktuson gyorsan átsiklani. Persze az is benne van, hogy a körülményekben próbálnak legalább a maguk számára mentséget keresni.

– Szóval, ahogy eregetem a füstöt, megláttam őt táncolni. Egyedül táncolt, hajlott, dobálta a testét, mintha... Nem, nem tudok rá jó hasonlatot, de azt hiszem érted, hogy mire gondolok. Talán a nyárba hajló éjszaka tette, de valami hihetetlenül varázslatosnak tűnt, léttel telinek. Fiatal volt, jóval fiatalabb, mint én, és volt benne valami, amit nem tudok leírni. Szóval elvarázsozott. Ahogy táncolt, egyszerre volt vad és áradt belőle a harmónia. Látszott, hogy nem akar senkit sem elcsábítani, főleg engem nem, észre sem vett, csak táncolt a maga örömére. Nem a zenére, a sajátja volt a tánc. És ettől volt hihetetlenül vonzó. Úgy éreztem, hogy szerelmes vagyok belé, hogy az életnek valami olyan oldalát mutatja meg, amit addig még nem ismertem. A karjai hullámoztak, mintha az egész világot táncra hívta volna, hátradobta a fürtjeit és... – elhallgatott.

– És?

– Nem tudom, elmondani, hogyan történt. Odamentem hozzá, elkezdtünk táncolni. Beszélgetni nem nagyon tudtunk, olyan hangos volt a zene, de minden mást igen. Tényleg nem tudom elmondani. Egyre jobban egymáshoz simultunk, a vékony nyári ruhája alatt éreztem a bőrét, egyre erősebben öleltük egymást, simogattuk... Aztán... Aztán otthagytuk a vendéglőt, elmentünk a parkba a fák közé. Ha még volt önálló akaratom vagy esélyem arra, hogy megtörjem a varázst, elvesztettem, amikor elő-

ször összeértek az ajkaink. Kemény húsú, finom ajkai voltak. Először alig nyitotta ki, mintha csak kóstolgatni akart volna, aztán egybeolvadtunk. Nem tudtam hol végződik én és hol kezdődik ő. Lehet, hogy a már a kérdés is értelmetlen lett volna, mert teljesen egy voltam vele – miközben még a nevét sem tudtam. Csókolóztunk, ölelkeztünk. És megtörtént a dolog.

Szeretkeztünk.

Nem tudom, mennyi ideig tartott a dolog. Talán pár óra. Megszűnt az idő. Ugye ez nagyon sablonos? Pedig így volt. Amikor feleszméltem, csak annyit láttam, hogy már hajnalodik és senki sincs a közelben. Aztán felöltöztünk, rendbe szedtük a ruhánkat, egyikünk sem próbálta meg tartóztatni a másikat, egy utolsó szenvedélyes búcsúcsók és vége. Még a nevére sem emlékszem. Talán nappal meg sem ismerném. Pláne most, annyi év után.

– Akkor miért?

– Mert boldog voltam vele. Vannak dolgok, amiket soha nem tudunk megmagyarázni, csak emlékezni rájuk. Ez az éjszaka is olyan volt. Meg kell találnom.

– Egy pár perces, na, jó, órás szexuális együttlét miatt akarsz megtalálni valakit?

– Nevetséges? Lehet. De nekem csak ennyi maradt az életből. Nem érted? Nekem eddig csak Vera volt és a munkám, más semmi. Vera meghalt és rájöttem, hogy a munkám marhaság. Tudom, hogy nevetséges, de nekem csak ez a névnélküli lány maradt. Kell valami cél.

Egyszer egy barátom azt mondta, hogy adjam fel a büszkeségemet és az elveimet és próbáljak meg boldog lenni. Most megpróbálom. Megkeresem a lányt.

– Akkor semmit sem tudsz róla, és így akarod megtalálni?

– Igen.

– Sok szerencsét kívánok hozzá. – igyekezett, nehogy gúnyosnak tűnjön a hangja. – És ha nem sikerül?

– Akkor végzek magammal, valami nem túl szadista módon.

– Hány éve volt mindez?

– Talán 5-6 éve. Nem számoltam, igyekeztem elfeledni. Tudom reménytelen, hiszen teljesen megváltozott ennyi év alatt. Az emlékeinkben élő személyek soha nem változnak, nem öregszenek, csak, ha szerettük őket, rossz tulajdonságaik kopnak le róluk. Tudom, hogy nem fogom megtalálni, vagy ha meg is találom, nem ismerem fel, megöregedett, meghízott, több gyerekes családanya, vagy ami a legrosszabb, kiderül, hogy egy teljesen átlagos, középkorú nő, de tényleg nem tudok mást kitalálni. Kell valami cél – ismételte önmagát.

Még ma éjszaka elindulok.

Buszpályaudvaron

Damnát hazament. Mintegy félálomban összecsomagolt magának az útra, majd elindult a buszpályaudvarra. Nem tudta, mivel érdemes mennie, nem tudta mikor kell elindulnia, de különös fáradtság vett rajta erőt: képes volt inkább a bizonytalanba elindulni, mint megereszteni egy telefont vagy megnézni az interneten a menetrendet.

A pénztáros kedvetlenül nézett rá: – Hova?

– Csillagvárra kérek egy teljes árút, a legközelebbi járatra.

– Csak holnap reggel 6.45-kor megy. Kérem a következőt!

Damnát nem akart még egy éjszakát a városban tölteni, emlékképek cikáztak a fejében. – Tovább! Még mások is várnak a sorukra! – A sürgetésre válaszul kimondta az első városnevet, ami eszébe jutott: – Folyóvárra.

A busz már tele volt, s a majd kétórás utat Damnátnak a lépcsőn egyensúlyozva kellett megtennie, beszorítva két másik utas közé. Máskor biztos rengeteget morgolódott volna, de most egyszerűen nem törődött vele, csak állt és élvezte a busz ringását és azt, hogy még gondolkoznia sem kell. Élvezte a busz rázkódását, a zombi-lét nemtörődöm örömét.

Folyóvár

Éjfél jóval elmúlt, amikor megérkeztek. A buszpályaudvart már bezárták éjszakára, s Damnátnak eszébe jutott, hogy nem tud hová menni. Nem volt kedve a pályaudvaron is próbálkozni: emlékezett rá, hogy azt éjszakánként mindig megszállják a hajléktalanok, s ő politikailag meglehetősen inkorrekt módon nem akart közöttük éjszakázni. Különbösen is, ha le is tudná győzni a viszolygását attól a szúrós szagtól, ami ilyenkor megszállja a várótermet, reménytelen lenne ott ilyenkor üres padot vagy bármi más alvóhelyet találni.

Szerencsére jól ismerte Folyóvárat: pár évig itt tanult, ide kötötték a boldog főiskolás évek, s tudta, a folyóparton és a szigeten csendes parkok terülnek el. Csak keresztül kell mennie a belvároson, talán csak húsz-harminc perc.

A főutcán azonban kicsit lassított. Minden annyira megváltozott, hogy szinte rá sem ismert. A kopottas aszfaltot feltörték, helyette műkövet raktak le, s ha nem lett volna éjszaka, még talán azt is kivehette volna, hogy a színes műkövekből milyen ábra áll össze.

A régi kis üzletek mind bezártak. Érezte, hiába keresné azt az öreg, talán még a világháború előtti időkből itt maradt fényképészmestert, aki régimódi masináját percekig állítgatva, azt a jó igazolványképet készítette róla. Hosszú ideig igazgatta a vállait, a fejtartását. Látszott rajta, hogy Michelangelo sem állította be nagyobb gonddal a modelljeit, mint ez a bácsi, furcsa, fakult csokornyakkendőjében. Már a házat sem tudta beazonosítani. Régen könnyen fel lehetett ismerni, mert az utcán egy üveg-vitrinben kiállította a legjobban sikerült fotókat. Esküvői képek, ballagó diákok, keresztelők, író-olvasó találkozókra a városba érkezett hírességek... Hírességek: használja még valaki ezt a szót, vagy csak sztárok és celebek vannak forgalomban? Mint cseppben a tenger, azokban a fotókban benne volt az a világ, ami már végérvényesen eltűnt, mint az ő fiatalsága. A régi polgári világ, ami a kommunizmus éveiben még nyomokban érződött a belvárosi házak zárt ajtajai mögött, az öregurak nyakkendőkötésében, az öregasszonyok mozdulataiban, ahogy megfogták a kávéscsészét, a templomok ódon idő illatában, cizellált szivartárcákban, hiányos ezüst étkezészetben... A régi világ, ami lassanként feloldódott, hogy a piaccgazdaságban legfeljebb reklámfotók meghamisult képeiben köszönjön vissza.

Az órásnak nem volt ilyen szerencséje, ő még régebben, mikor itt élt, bezárta a boltot. Először egy öreg házaspár működtette a pár négyzetméteres üzletet. A nevükre nem emlékezett már, csak arra, hogy valami furcsa, németes hangzása volt. Emlékezett, még a gólyatáborban törte össze az óráját, egy átvadult éjszakán (– hogy is hívták azt a lányt, akit tánc közben a vállára dobott? – abban a pillanatban ő volt a legfontosabb az életében, a legbiztosabb pont, de már sem a nevére, sem az arcára nem emlékszik, csak arra, milyen jó volt ölelni és milyen kemények voltak a mellei), s mert az üzlet útba esett, betért hozzájuk újat venni. A bácsi olyan nagyon idegen-szerűen képezte a szavakat, néha alig értette, amikor azt mondta:

– Fiátálember, ne elemes órát vegyen. Vegyen mechanikust, az jó örökre, há vigyázzá. Áztát gondozni kell, simogátni, mint az egy kicsi állatot.

Most már sajnálja, hogy nem hallgatott rá: elemes órát vett, igaz, nem túl drágán, de persze félévente mindig elromlott. Olyankor persze mindig betért az üzletbe, s a bácsi kicsit elszöszmötölve megjavította. Fizetségül csupán végig kellett hallgatnia méltatlankodását a modern óraipar hanyatlásáról. Aztán egyik nap hiába kereste, csak egy kis cédulát talált a kirakatban, hogy haláleset miatt az üzletet az özvegye vette át. Később, talán egy év múlva, mikor újra vissza akart menni, már ő is eladta a boltot, s a helyén egy elegáns óraszalón nyílt. Az eladó vagy nem tudta, vagy nem akarta megmondani, hogy mi történt az előző tulajdonossal. Nem volt hajlandó átvenni javításra az órát, azt mondta, az többbe kerülne, mint újat venni, s rábeszélte egy svájci kronométer megvásárlására. Ma már ez az óraszalón is bezárt.

Ott volt az önkiszolgáló étterem, ahol minden nap csontlevest és grízes tésztát evett, hiszen a húspénze éppen csak erre volt elég – átadta helyét egy amerikai stílusú gyorsétkezdének. Emlékezett a hajléktalanoknál alig jobban élő munkásokra és nyugdíjasokra, akikkel együtt ebédelt, az ő arcukban legalább fáradtság volt, de az is emberibb volt, mint a jelen idejű világ: most már csak üres arcú fiatalok ültek ott, és bamba képpel majsolták a szendvicseket.

Csüggedten hagyta ott a belvárost: ez már nem emlékeztette őt arra a helyre, ahol évfolyamtársaival boldogan múlatta a diákéveket.

S még egy furcsaság: a város kihalt volt. Régente éjfélről hajnalig nem lehetett úgy keresztül menni a főutcán, hogy legalább két mulatozó diákcsoporthal ne találkozott volna az ember, s legalább minden negyedik padon ne ült volna egy szerelmespár. Ma meg mint a halottak városa. A kísérteties hatást csak fokozták az ablakokon táncoló tarka monitorfények és a bankok üvegfalain kiszűrődő fémes fényszennyezés.

Talán csak a park maradt a régi. Igaz, a műköből készült szocreál padok helyett már kovácsoltvas utánzatok őrizték az éjszakát, de a legtöbbnek ugyanúgy hiányzott egy-két deszkája, mint régen. A virágok talán tarkábbak lettek, a fák kicsit megnőttek, de a parkban álló női akt egy napot sem öregedett azóta, hogy utoljára jött ki ide tételleket magolni.

Későn vette észre, hogy nincs egyedül a parkban. A lámpafénysugarától kicsit távolabb, egy fa árnyékában szeme sarkából egy kis mozgást érzékelt. Önkéntelenül is odakapta a fejét, de a következő pillanatban már tisztában volt azzal, hogy ez semmiféle veszélyt nem jelenhet a számára: csupán egy pár csókolódzott. Bár valószínűleg akkor sem észlelték volna, ha hangos csattogással, énekelve megy el mellettük, inkább csendben visszafordult.

Nem láttak, nem hallottak semmit. A fiú a hátát a pad támlájának vetette, a lány az ölében vele szemben ült, lábaival átölelve a fiú derekát, karja a fiú nyakában, a fiúé a lány blúza alatt fogta át, ajkaik egy pillanatra sem váltak el egymástól. Aztán a lány lassan kigombolta a fiú ingét, s anélkül, hogy a saját blúzáat levette volna, kibújt a melltartójából, félredobta a földre, s immár a bőr simult a bőrhöz. Olyanok voltak, mint egy megelevenedett Rodin szobor.

Igazi holdfénytánc volt, amit a park magányában műveltek. Damnát nem értette a szenvedélyt, ami mozgatta őket. Amikor egy pillanatra újra feléjük nézett, először azt hitte, hogy csak egy testet lát, olyan szorosan egyesültek az ölelésben, s mintha szívdobbanásuk ütemére, alig észrevehetően ringatták volna egymást. Biztos, ha az

utcán látta volna a lányt vagy a fiút, nem figyelt volna fel rájuk, de így a szenvedélyes szerelem szobrai is lehettek volna. Hirtelen kínzó irigység szállta meg, hogy ő nem lehet része ennek a tökéletesnek tűnő szerelem-közösségnek. Legszívesebben visszaroht, s rájuk kiabált volna, hogy hagyják abba, hogyan lehetnek ilyen boldogok. Egy pillanatra mintha kívülről látta volna magát, s értetlenül nézte saját gyűlöletét, ahogy legszívesebben elpusztította volna végleg azt a boldogságot, amit ő maga soha nem élhetett át. Igen, szíve szerint erőszakkal, cselvetéssel vagy bármi más módon elválasztotta volna egymástól azt a két embert. De nem tette: inkább csak a tompa ürességbe merült, amikor arra gondolt, hogy eltekintve attól az egyetlen forró szerelmes éjszakától, ő soha nem érezte át ezt a szenvedélyt, vagy legalább valami hasonlót. Vagy talán még akkor sem? Szerette Verát, de most nem tudott volna visszaemlékezni, vagy inkább nem akarta feltenni magának a kérdést, félve a választól, hogy valaha is csókolóztak-e ilyen szenvedéllyel. De annak sem tudta idejét, hogy mikor beszélgettek volna bármi másról, mint pénzről, munkáról, autóról, lakásról, ismerősökről vagy a nyaralásról. Most, hogy Vera ilyen megdöbbenő váratlansággal meghalt, nevetségesen feleslegesnek tünnek ezek, akkor oly fontosnak tűnő dolgok.

A szoborral szemben, aki szinte egyedül nem változott meg a városban, keresett egy aránylag ép padot, s összehúzódva leült rá. Nehezen tudta kivenni a fejéből azt a párt. Legalább egyikkőjüknek nézte volna meg az arcát. Nem tudott, nem emlékezni rájuk, csak arra a földöntúli arckifejezésre, amit viseltek.

Eszébe jutott, hogy jó lenne imádkozni, úgy ahogy az asszonyok is tették a templomban, néhány órával azelőtt. Nem hitt abban, amit Péter mondott, hogy valaki is meghallja, de nem lett volna rossz, valami primitív ritmussal, mint egy imádság, pihentetni az agyát, hogy ne gondoljon semmi felkavaróra.

Nem tudott jobbat kitalálni, elkezdte felsorolni, maga elé duruzsolva a hangokat, személyi azonosító adatait: igazolványszám, TB szám, adószám, bankszámlaszám, PIN-kódok, jelszavak...

Búcsú Folyóvártól – Vörös Róka

Damnát üres alvásból ébredt reggel, gémberegett tagokkal. Kissé szédült, amikor az előző nap összevisszaságára gondolt: a temetésre, a beszélgetésre Péterrel, a templomi közjátékra, a szerelmeskedő párra a parkban és az elhatározásra, hogy megkeresi a név nélküli lányt, akivel egyszer átélt valami mocskos, mégis csodálatos dolgot. Valamit, ami talán kicsit hasonlít ahhoz, aminek előző éjszaka tanúja volt.

A reggeli fényben örültségnek tűnt az egész ötlet, a múltkutató, de még nappali ésszel sem tudott jobbat kitalálni. Csak azt tudta, hogy ha valahol, akkor Csillagváron kell kezdenie a keresést.

Szívesen maradt volna Folyóváron, de tudta, hiába: nem tudja visszaforgatni az idő kerekét. Egyedül a szobor nem változott meg azóta, hogy itt élt. Ugyanolyan, kissé kihívó szemmel néz a sétálókra, feltárva teljes meztelenségét. Az ő hajában az ősz szálak egyre jobban gyarapodtak, de a szobor a reggeli napfényben ugyanolyan féhéren vakított, mint tíz vagy húsz évvel ezelőtt, ugyanúgy, ahogy tíz év múlva is fog, ha nem jönnek festékszórós fiatalok, akik képtelenek elviselni, hogy valami szép és mocskotlan legyen. Akik nem rosszabbak valójában, mint ez az egész mai világ. Szerencsés lehet az a nő, akit a szobrász ilyen tökéletes formába öntött. Lehet, hogy

azóta ő is megöregedett, lehet, hogy magányos, lehet, hogy szépségét az élet már régen elcsúfította, de ha kijön ebbe a parkba, találkozhat örökké tartó fiatalságával. Ő már nem. Vera meghalt, s soha többet nem fogja élvezni a fiatalság bolondos szerelmét és merészségét.

Emlékezett, a kedvenc évfolyamtársnőjével, Vízitündérrel is mindig ez előtt a szobor előtt találkoztak. Vízitündérnek talán nem volt olyan boldogságtól sugárzó az arca, mint a szobornak, de a hideg napokon soha nem a padot választotta, hanem Damnát ölébe ült, s átölelve a nyakát, beszélgettek. Nem volt ez szerelem, nem „úgy” ült oda, de ahogy ölében tartotta, egymást átölelve, teljesen megnyíltak egymás előtt, s legtitkosabb gondolataikat is meg tudták beszélni. Tetszetős, de tartalmatlan szavakkal azt mondogatták: több, mint barátság, kevesebb, mint szerelem. Annyi év után rájött, el kellett telnie tucatnyi évnek, hogy rájöjjön: ő volt az utolsó igazi barátja az életben, – talán Pétert kivéve, de az ő világa valahol mindig idegen maradt. Vízitündérrel éppen akkor fordultak át a tízes évekből a kettővel kezdődőkké, ebben a kapcsolatban még a kamaszkor íze érződött. Amikor a barátságságot nem mérgezi az érdek, nem tompítja a napi robot, s a mikor a szexualitás még csak ízesít, de nem határozza meg a lényegét. Amikor még nyomokban él az a naiv elképzelés, hogy lehet boldog az ember, megtalálhatja a boldogságot és a szeretet-szerelem nem csak a Karácsony-Bálint nap között értelmezhető kifejezés pár.

Nem tudta még akkor, hogy mennyit jelent neki ez a lány, s mikor utolsó közös napjukon egy üveg pezsgővel elbúcsúztatták a múlt időt, még nem tudta, hogy később mennyire fog hiányozni.

Akkor ittak először és utoljára alkoholt. A lány kollégiumi szobájában kezdték a délutánt, de a morcos szobatársnők, akik még nem voltak túl az utolsó vizsgáikon, kiparancsolták őket. Egy takaróval és a pezsgő maradékival kiültek a kolesz hátsó teraszára, nézték egymást és a vén folyót, s valami olyasmit éreztek, amit boldogságnak is lehetne nevezni – pedig tudták, hogy az utolsó perceiket töltik együtt. Az egyik szobatársnőt bántotta a lelkiismeret, utánuk jött szólni, hogy ha akarnak, visszajöhetnek, de akkor már a világ minden kincsiért se mentek volna vissza – de megkérték, csináljon róluk egy fotót. A képet később sokáig a tárcájában hordta, maga sem tudta miért. Pedig nem volt rajta semmi különös: egy nevető, göndör hajú lányt átkarol egy fiatalember, mindketten egy piros pokrócon ülnek egy diákszállás teraszán. Olyan fotó, amelyből ezer készül naponta, mégis, neki, talán nekik, az élet megismételhetetlen pillanatát jelenti, amivel búcsúztak a fiatalságtól.

Vízitündért utoljára három éve látta egy fogadáson. Pasztellszínű kosztümöt viselt, fényképes kitűzőt, s sminkje páncélja mögé bújva el tudta titkolni minden érzelmét, mint egy panoptikumbeli viaszbaba. Damnát megpróbált beszélni vele, de Folyóvárról már csak a különböző karriert befutott évfolyamtársai jutottak eszébe („hogy van az, hogy ő is többre vitte, mint pedig se okosabb, se szorgalmasabb nem volt nálunk, szóval, hogy is van ez, Damnát?”), s nem emlékezett arra, hogy bármilyen park is lett volna a városban. Elképzelhetetlen volt, hogy egykor ennek a nőnek a húsát érezte egykor a karjaiban és az ölében. Lelkét pedig lelkében.

Damnát önkéntelenül is odalépett a szoborhoz, s megsimogatta az arcát. Bőrsima márvány volt. A kő érintése felidézte mindegyik nőnek az arcát és bőrét, akit valaha szeretett.

A pályaudvarra menet látta, hogy a főutca benépesült, de a nappali fényben még idegenebbnek tűnt. Éjjel még valahogy bele tudta képzelni ifjúsága helyszíneit, de a könnyörtelen nappali fény véget vetett minden álmodozásnak.

Az állomáson felszállt az első csillagvári vonatra. Személyvonat volt, abból a fajtából, amely minden állomáson és állomáshelyen megáll, ami három egymás mögé kapcsolt kocsiból áll, csak valami véletlen folytán kímélhették meg az egymást követő vasúti reformok, de legalább azonnal indult. Ha minden igaz, kora délután már megérkezik, s akkor megkezdheti nyomozását a névtelen lány után, akinek igazából már az arcára sem emlékezett, csak a belőle áradó szenvedélyre.

A vonat kis falvakon ment keresztül, melyekről Damnát még sohasem hallott. Eddig valahányszor vonatra ült, mindig olvasott, készült a tárgyalásokra, beszélgetett a kollegáival, esetleg aludt, de sohasem vette a fáradságot, hogy kinézzen az ablakon.

2 perc 35 másodperc. Ennyi idő volt, amíg a vonat, fel és leszállással keresztül ment egy Erdőmélye nevű falucskán. Mennyit számít egy ember életében 2 perc 35 másodperc? Mégis, csak ennyi kellett ahhoz, hogy keresztülmenjen ezen a falun. Soha nem fog visszatérni, s lehet, ha máskor vonatra ül, észre sem veszi. Mégis, néhány tucat embernek, vagy talán százaknak ez a két és fél perc alatt keresztülszágulható falu jelenti majdnem az egész életet. Itt születnek, itt járnak iskolába amíg nem körzetesítik, itt dolgoznak – vagy itt veszik fel a munkanélküli segélyt, házasodnak, szerelmeskednek, nemzenek gyermekeket, öregednek, s halnak meg, hogy a falu temetőjében elássák őket, a fiatalok itt nézik elvágódva a vonatot, s egyszer innen indulnak el, hogy vigyék valamire. Hogy soha ne térjenek vissza.

Eszébe jutott egy régi mondás, amit valamikor régen Vízitündér mondott neki: Öreg házban kígyó lakik. Nem értette, csak nevetett. De Vízitündér elmagyarázta neki: minden háznak, amiben már nemzedékek óta élnek az emberek, megvan a maga regénye. Az ott élt és halt nemzedékek minden regénye beleívódott a falakba. Amit nem ismernek az úgazdagok, akik megvásárolnak egy öreg házat, hogy ledózerolják, kivágják előtte a diófákat, s az üres telken mediterrán típusú épületet húznak fel. Az ilyen helyről menekülnek a kígyók, mert ott már nem lakik élet, legfeljebb létezés. A kígyók: nem az álnokság, hanem az ősi tudás képviselői.

A sínek mellett elfutó házakban vajon milyen emberek élhetnek? Mit élhetett át az a keserű arcú öregasszony, aki éppen most lépett a ki házból? Él-e még a férje, vannak-e gyerekei, unokái, örül-e reggelente, hogy még él, vagy minden nap csak újabb teherterhelés a számára?

Damnát valami hihetetlen vágyat érzett arra, hogy leugorjon a vonatról, s meglátogassa azt az öregasszonyt, megkérje, hogy mesélje el az életét. Mesélje el minden ráncnak a történetét az arcán, mesélje el örömeit és bánatait. Mesélje el, hogy érdemes-e?

De a vonatablakból már továtűnt a falu, minden megélt és el nem mondott meséjével együtt.

Emlékezetében megjelent egy arc. Egy nő arca, akinek valójában nem volt arca. Felejthető, egyszer használatos nő arca. Papír zsebkendő kor és papír zsebkendő emberek, ahogy Bradbury mondta. Volt tisztességes neve is, de mindenki csak Vörös Rókának hívta. Haját vörösés-narancssárgás árnyalatra festette, kihívóan öltözködött, vörös sáljától egészen gusztustalanul csillogó papucsáig, s Damnát számára visszataszító módon dörgölődött minden férfihoz. Szeretetért, ajándékokért, protek-

cióért, karrierért, talán még ő maga sem tudta. Ami hiányzott a testmagasságából, azt hangerővel és kihívással pótolta. Ha megadatott neki, hogy öt percig egyfolytában beszéljen, legalább kétszer tett olyan kijelentéseket, melyek a „ne paráználkodj!” parancsolattal ütköztek.

Damnát szinte fizikai undort érzett vele szemben. A Vörös Róka természetesen ezt úgy értelmezte, hogy csak azért veti meg, mert nem hajlandó vele lefeküdni. Egyszer egy nagyobb társaságban üresfejű, kifestett senkinek nevezte a nőt. Nem nagy poén, maga is tudta, de egyszer a Vörös Róka is meghallotta, s az óta gyűlölte a férfit. Ez volt az első igazi érzelm, amit a szemében látott. Ha csak tehetett, gáncsolta rágalmazta, nevetségessé tette. Damnát csak nevetett rajta, s csak annyit mondott, ha a dörgölődő cicó egyszer kutyát lát, rögtön fújni kezd.

Eddig soha nem bántotta, hogy ezt mondta az asszonyról, legfeljebb csak az, hogy nem jutott eszébe még gunyorosabb, találóbb és fájdalmasabb jelző.

Most mégis rátört a lelkiismeret furdalás: miért nem akarta sohasem megismerni azt a nőt? Miért elégedett meg azzal, hogy csak Vörös Rókaként emlegette, visszaszítónak tűnő magatartása alatt miért nem akarta megkeresni az okokat? Vajon mi lett volna, ha egyszer az életben őszintén és egyenesen rákérdezett volna: ki vagy? Mi bánt? Miért rejtőzködsz magad előtt? Még akkor is, ha tudta, hogy annak a nőnek lételeme a hazugság, soha nem volt még őszinte se magához, se azokhoz, akiről úgy gondolta, hogy szereti őket.

Miért vált ilyenné ez a nő? Volt-e csalódással végződő nagy szerelme az életben, vagy még ennyi sem jutott neki? Nem valamilyen lelki sérülést vagy kisebbségi érzést akart-e ellensúlyozni túljátszott hódító szerepével? Volt-e valakinek valaha is fontos az életben, vagy mindenki csak kedvelt játékszernek tekintette, amivel ideig-óráig jól el lehet szórakozni? Miért nem ült le vele, akár csak egyszer is őszintén beszélgetni? Miért volt olyan nagyképű vele szemben, elbújva saját vélt erkölcsi és szellemi felsőbbrendűségének kényelmes tudata mögé?

Egyáltalán, hogyan veheti bárki is magának a jogot, hogy a másiktól ilyen vagy olyan véleményt alkosson? De, ha nem alkot véleményt, hogyan tudja megérteni? Mi a jobb: lenézni a másikat, vagy érdektelennek maradni?

Hány éve is volt ez? Öt? Tíz? Mi lehet vele? Már akkor is túl volt első virágzásán, válhatott-e mássá, mint egy túlfestett öregedő, és a környezete által a háta mögött folyamatosan kigúnyolt macskává?

Damnát, ha visszagondolt saját életére, unalmasnak tartotta – mégis volt benne pár pillanat, amiről csak azt tudta mondani: csoda volt. Olyan pillanat, amire érdemes visszagondolni, amikor a halál angyala bekopogtat, amiről, ha lenne művészi tehetsége, verset írna vagy zenét szerezne. Nem hitte, hanem tudta: Vörös Róka életében soha nem volt ilyen. Neki a szerelem csak szex, a csók csak technikai kérdés volt. Jobb esetben. Bármilyen erősnek, magabiztosnak, hódítónak, férfifalónak akarta magát mutatni, akárhány zsákmánya és áldozata is volt, ez az apróság, amire nincs jobb szó, mint a csoda, a kilépés ebből a világból, soha nem volt az övé. Vagy ez is csak önámítás, valami fennhéjázó felsőbbrendűség-tudata, az a bizonyos parasztgőgje annak, aki mindig is sikertelen volt, minden téren, de valami irracionális indokot kell találnia ahhoz, hogy ne kelljen szégyenkezni a Siker előtt? Vajon létezik egyáltalán az a csoda, ami túlmutat a hús primitív szexuális ösztönein?

Fáradt volt ahhoz, hogy ezeken a kérdéseken rágódjon. Egyszerűbb volt csak bámulni az eltűnedező világot.

– Légy boldog, Vörös Róka, és találj meg azt, akit te is boldoggá tehetsz... Csak könyörgöm, kicsit nézzél ki normálisabban. – mondta a vonatablakból elsuhanó tájnak. – S ha még tudsz, kérlek, bocsáss meg nekem. Te nyertél.

Emléktemető

Már csak pár lépés és meglátja a kertvendéglőt, ahol azt a bűnös-bűvös éjszakát eltöltötte. Szíve a torkában dobogott, majd szétrobbantotta a mellkasát. Buta érzés volt, mégis arra kellett gondolnia, hogy milyen egyszerű lenne minden, ha most hirtelen szívinfarktust kapna. De nincs olyan szerencséje.

Tudta, hogy a hely nem lesz ugyanaz, mint egyszer, ahogy az emlékeiben derengett, mégis valahol élt benne a gondolat, hogy az a hely nem változhatott meg, minden fűszál és minden virág ugyanúgy áll, mint akkor éjjel, a placc közepén még most is ott várja a lány... Úgy, mint amikor utoljára itt járt. Irracionális gondolat, hogy nem vagyunk hajlandóak tudomásul venni az idő múlását, régi szerelmeinket és a helyeket, ahol boldogok voltunk változatlanul képzeljük.

A gyepek gondozatlanok voltak, tele műanyag- és papírszeméttel. Aznap éjjel a lánnyal a földön feküdtek nem volt ágyuk, s csak egymás testével takaróztak. Lehetséges, hogy akkor is ugyanilyen szemétkben feküdtek? Lehet, hogy csak a vágy varázsában nem vették észre, milyen mocskokban voltak?

Akkor is ilyenek voltak a fák, ha a fák és a virágok el is tünedeztek. De az emberek... Úgy tűnt, mintha akkor többen lettek volna itt. Akkor a parkoló tele volt autókkal és motoros fiatalokkal. Egy fának támaszkodott, s úgy nézte az eléje táruló látványt. A nyíratlan, buján növő bokrokon túl a bezárt vendéglőt. Még mindig a törzsre dőlve lassacskán lecsúszott a földre, térdére dőlt, s keservesen sírni kezdett. Vera váratlan halála túl nagy csapás volt ahhoz, hogy sírni tudjon, de most nem tudta visszafojtani. Kamaszkora óta nem sírt. Nem akart és nem tudott. Érezte, most már nincs tovább. Az utolsó húr is elpattant, nem jön már más, csak az a bizonyos többi, a néma csend.

De nem lehet, hogy ez legyen a vége. Csak kell tudnia valakinek, hogy hol lehet az a lány. A szerelmek soha nem halnak meg. Minden szerelmet végig kell élni: egy szerelem, ha igaz véget érhet, de nem múlhat el csak úgy. Ami csak úgy magától elmúlik az más: szex, erotika, flört, sőt talán még barátság is lehet, de a szerelem az más. Ha nem él meg a teljességét, az első pillantástól az utolsó találkozásig, akkor olyan sebbé válik, ami az élettel múlik csak el. Lehet, hogy néha úgy tűnik, hogy egyszerűbb lenne kiszállni, nem találkozni, nem beszélni, nem sms-ezni, e-mailezni vagy csetelni a másikkal, de ez csak a látszólag könnyebb megoldás – mert akkor meghal a lélek. Ezért ki kell mondani a szavakat, át kell ölelni a derekat, ha van csókra váró száj, meg kell csókolni, legalább még egyszer, utoljára, s ha elkerülhetetlenül megérkezik a fájdalom, annak is meg van a maga vendégjoga az életben. Legyen szép halála a szerelemnek. Persze rondán is elpusztulhat, féltékenységekben, vagy bosszúvágyban. Ez a szerelem azonban más. Szerelem volt, mert annak kellett lennie, hogy legalább egy igazi érzés legyen az életében, mert nem múlt el és kell, hogy valahogy befejeződjön, hogy ezzel az életével együtt ezt az aktát is le tudja zárni.

Az a lány nem maradhat névtelen: nem hallhat meg addig, amíg nem tudja meg a nevét, és nem látja meg nappali fényben is az arcát.

Nem adhatja fel, bár minden reménytelenséget sugárzott. A régi ifjúsági park, ami megpróbált diszkóként megmaradni, egy kis kertvendéglővel kiegészítve, ma már romokban hevert, éppen úgy, mint az élete. Csak szemét, mocskok és üresség minde-
nütt. És két, ölelkező test nyoma a kiszáradt fűben, a nyom, amit csak ő lát.

Ahogy aznap reggel. A szenvedély verejtékétől meghajolt fű még őrizte a lány vállá-
nak, szétfeszülő karjainak, ölelő combjainak emlékét... Aki arra járt másnap, talán fel
sem figyelt arra, hogy merre, hogyan és miért hajolnak a fűszálak.

Aznap reggel is úgy állt ott, csak nézte a gyepet és a lányt, ahogy lassan belebújt
könnyű, gyűrött és immár koszos nyári ruhájába, ahogy még egyszer rápillanthatott
kislányos melleire. Nem bírta megszólalni, csak némán nézett a lány után, ahogy
könnyű, ruganyos, táncos lépteivel, az átélt szenvedély kábulatával ellibbent az isme-
retlenbe. Nem néztek egymásra, némán lesütötték szemüket, a szennyes, gyűlö-
letes, szégyellnivaló mégis vadítóan boldog bűn súlya alatt. Nem néztek egymásra,
nem szóltak egymáshoz. Damnátnak önkéntelenül még most is el kellett mosolyod-
nia, amikor arra gondolt, *akkor* milyen gyorsan és rafináltan bújt ki a lány a melltartó-
jából, s most pedig milyen akkurátusan vette vissza... Mintha abban, hogy hogyan
kell csábosan levennie, nagyobb gyakorlata lenne, mint az öltözésben, pedig ez
matematikai képtelenségnek tűnik.

Csak elváltak, befejezetlenül hagyva azt a valamit, azt a csodát, talán szerelmet, amit
aznap éjjel átéltek.

Kell valaki, akitől segítséget kérhet...

Automaták

A nő éppen a számítógép előtt ült, amikor csengett a telefon. Kicsit bosszús volt, mint
mindig, ha megakasztják a munkában, de megpróbált kedvesnek tűnni a telefonba
(általában sikerülni szokott). A másik azonban megelőzte:

– Glinda, te vagy az?

Azonnal felismerte a hangot, bár már nagyon régóta nem hallotta.

– Hol vagy?

– Itt, Csillagváron. Ráérsz ma este?

– Elrendezem a családot, aztán, nyolckor találkozhatunk. Hol?

– A szokott helyen. Várlak. Gyere el.

– Ott leszek.

Damnát letette a kagylót. Túlzás lenne azt állítani, hogy örült, mikor Glinda igent
mondott az esti találkozásra, talán jobb lett volna egyedül tölteni az időt, de min-
denképpen nyugalom töltötte el: ez is csak remény volt, valamilyen formában. Bárki
kérdelte volna, hogy mi köti össze Glindával, nem tudott volna felelni.

Az asszony néhány évvel idősebb volt Damnátnál. Nem tartozott azok közé a nők
közé, akik még negyvenes éveik végén is őrzik kislányos alakjukat, de volt benne
valami abból az örök szépségből, ami soha nem múlik el. Arcának és testének fur-
csa, hosszúkás vonalai egy mesebeli tündérre emlékeztették Damnátot. Legjobban
azonban a szemei ragadták meg: nem mesebeli nagy és mély szemek voltak, hanem
fiatalosak, amik mindig frissen és érdeklődéssel telve néztek a világra. Tündér-

szemei voltak, amik mindig képesek voltak a valóság mögött meglátni a dolgokban rejlő csodát.

Ha rákérdeztek volna, egyikőjük sem tudta volna megmondani, hogy mikor és hogyan kezdődött el a kapcsolatuk. Ha egymás városában jártak, mindig megkeresték egymást, elmentek moziba vagy vacsorázni, egy kicsit sétáltak, vettek egy-egy üveg italt, persze a férfinél soha nem volt dugóhúzó, így parkok kapujának sarokvasán, kandeláberek oldalán kellett lepattintania a dugót, persze ezzel mindig elvágta a kezét – mondhatni már ez is hagyomány volt. Lehet, hogy egyikük éppen leszokóban volt a dohányzásról, mégis, az ilyen estéken elszívtak egy-egy doboz cigit. Megbeszéltek mindent, szembenéztek saját tehetlenségeikkel és legmélyebb félelmeikkel, aztán Damnát régimódi szokás szerint kezet csókolt és elköszöntek egymástól.

Egyszerű színjáték volt, nem a szokásos férfi–nő játszadozás, hanem annál valami sokkal mélyebb, de mindenképpen más, mint a szerelem, vagy a hús vonzódása a húshoz. Damnát emlékezett, egy forró nyári napon moziba mentek, az utolsó előtti sorba vettek jegyet, mögöttük már csak a dupla zsöllyék voltak. A film közepén furcsa hangok szűrődtek át hozzájuk, zihálás, halk nyögések – amikor hátrafordultak, két félmeztelenül szerelmeskedő alakot láttak maguk mögött. Szemmel láthatólag örültek voltak, akik teljesen megfeledkeztek magukról az ölelésben és a csókban. Még a tegnap éjszakai párnál is messzebb kerültek a valóságtól. Egyszerre volt bennük valami állati és isteni, a szó régi, pogány értelmében.

Damnát percekig dermedten nézte a szerelmeseket, s csak érezte, hogy Glinda is ugyanezt teszi. Amikor visszafordult a vászon felé, talán véletlenül, talán önkéntelenül is összeérték az ujjak – az asszony teste, mint akit áramütés ért, megrázkódott. Félve felé pillantott és látta, hogy a nő arcán csendben könnyek gördülnek végig, mint aki újra éli élete legnagyobb fájdalmát. Nem akarta feltépni a sebeket, nem kérdezett semmit, de tudta, hogy semmi hasonló nem lehet közöttük, semmi olyasmi, mint valamikor régen az Álomlánnyal történt. Nem szóltak egymáshoz, amikor kivilágosodott a nézőtér, némán mentek a kijárat felé. Damnát félt attól is, hogy megnézzé magának a szerelmespárt: félt attól, hogy emberinek fogja látni őket, a szenvedély varázsa nélkül. Félt attól, hogy meglátja bennük azt a boldogságot, ami neki sohasem, vagy csak egy éjszakára lehetett az osztályrésze. Csendben lépkedett Glinda mellett. Amikor kiléptek a kapun és megcsapta őket az augusztus végi kánikula, az asszony behunyta a szemét, és csak annyit mondott, viccelődősnek szánt hangon: – Még jó, hogy a mi tiszta barátságunk felülemelkedik az érzékiség rút mocsarán. Ugye, mennyivel jobb az a tiszta szellemi magasság, mint az, amit azok ott mögöttünk csináltak? – Damnát úgy gondolta, hogy ez csak úgymond költői kérdés volt.

Egyszerű színjáték volt, mint egy gyermektánc. Volt, hogy hónapokig nem beszéltek, de erre nem is volt szükség. Egyik sem volt szerelmes a másikba, talán még barátságnak sem lehetett nevezni a kapcsolatukat, így nem is érezték a másik hiányát, de amikor alkalom adódott rá, élvezték egymás társaságát, s ott folytatták a beszélgetést, ahol az előző alkalommal abbahagyták.

Ezek a beszélgetések Glinda mindig fel tudott tenni olyan kérdéseket, amiket Damnát hónapokon vagy éveken keresztül rágódhatott. Néhány éve, hajnali kettő körül feltette a kérdést: „Damnát, ha most kellene döntened: újra elvennéd Verát?”. Ez a kérdés éveken keresztül, mint egy gyilkos rákos daganat belefészkelte magát a férfi agyába, ott növekedett, kivethetetlenül. Azt mondják, ha az ember elveszít valamit, akkor döbben rá igazán az értékére – a legszörnyűbb az volt, hogy hiába veszi-

tette el Verát, még most sem tudott volna tiszta szívvel igennel válaszolni erre a kérdésre. És ha más teher nem is lett volna rajta, már ez is eléggé nyomasztotta ahhoz, hogy ne akarjon tovább élni. Csak nyolc szó, ha jól számolta, mégis gyilkos volt a súlyuk.

Most már gyűlölte Glindát ezért a kérdéséért, nem lett volna joga feltenni. De egyben szerette is ugyanezért: mert lehet, hogy e nélkül a kérdés nélkül egész életét valami langyos hazugságban élte volna le, igaz, talán boldogabban.

Valahol titkon abban reménykedett, hogy Glinda talán újra fel fog tenni neki egy kérdést, ami most talán nem lerombolja eddigi életét, hiszen az pár napja már úgyis véget ért, hanem valami újnak a kezdete lehet. Még akkor is, ha ugyanolyan kegyetlen kérdés lesz, mint az a bizonyos előző.

Damnát mindig is csodálta az asszony szervezőképességét. Furcsa tapintattal soha nem kérdezték egymást, mit mondanak egymás házastársának, amikor találkoznak, de mindketten tudták a másikról, hogy ez nem az, amit szégyellni kellene, vagy hazudni miatta.

Egyszóval Glinda társasága volt az egyetlen ebben a pillanatban, amire Damnát vágyott, vagy legalább el tudott viselni, inkább, mint a magányt.

A halálraítélteknek is joguk volt arra, hogy kivégzésük előtt megborotválkozzanak: Damnát is szeretette volna kicsit rendbe hozni magát a találkozó előtt. Ezt azonban könnyebb volt elhatározni, mint megvalósítani. Rájött: nincs senki, akinél meg tudna fürödni, vagy bármilyen módon emberi külsőt kölcsönözni magának. Eszébe jutott, hogy hányszor nézte le a csavargókat az utcán. Könnyen talált indokokat a lenézésre: lusták, nem keresnek munkát, megérdemlik a sorsukat, mindenki a saját szerencséjének kovácsa... De az igazi indok ennél egyszerűbb volt: rondák voltak, nem olyanok, akik megfelelnek a modernkor emberének ideáljának. Büdösek, ápolatlanok, fogazatuk hiányos, ruháik rongyosak és nézésükből minden értelem hiányzik. Damnát csak másfél napja nem fürdött és váltott ruhát, mégis úgy érezte, valami ember alatti szintre süllyedt, olyan valakivé vált, aki mellé senki sem akarna ülni a buszon. Mi lenne vele, ha nem lenne vele a hitelkártyája, ha nem tehetné meg bármikor, hogy hazatérjen a higiénikus és európeér otthonába? Ha ilyen körülmények között kellene leélnie az életét? Tudna-e vajon máshoz is menekülni, mint az italhoz? Vajon akkor nem azzal akarna-e bosszút állni, még a legjobb esetben is, az őt körülvevő részvétlen társadalmon, hogy minél inkább bűdös és mocskos akarna lenni, hogy saját maga tönkretételével tiltakozzon az ellen, hogy senkinek sem számít?

Eszébe jutott volt munkahelye. Ahol kötelező a zakó és a nyakkendő, ahol amerikai stílusú irodában dolgozott, ahol kinézik azt, aki nem valahol a trópusokon tölti a nyarat és nem gyorséttermekben, vagy belvárosi vendéglőkben étkezik. Ahol mindenki tegezi a másikat, szemináriumokon és tréningeken fejlesztik a csapattudatot, de senki sem kérdezte meg, hogy fáj-e, hogy meghalt a felesége.

Ő is ennek a része volt, az is akart lenni és átkozottul jól működő egysége volt a képezetnek. Jó csapatjátékos volt, de még a legközelebbi kollegáiról sem tudta, hogy hány gyerekük van, vagy azt, hogy hogyan néz ki a feleségük, vagy akár csak azt, hogy mi a kedvenc ételük, hogy szeretik-e az almás pitét forró csokival. Vajon velük hányszor történt olyan, mint neki Vera halála volt, s vajon hányszor esett volna nekik is jól, ha ő megy oda hozzájuk és felteszi azt az egyszerű kérdést, hogy mi fáj?

Vajon mit szólnának a nyugati szabványok szerint átglyúrt kollegái, ha most látnák? Piszkosan, borostásan, kényszeredett „*keep smiling*” nélkül? Érezte, sőt tudta, hogy

nem fogja megtalálni a névtelen lányt, s végezni fog magával, de azt is tudta, hogy most már inkább vállalja a halált, minthogy tovább élje azt a valamit, amik ők értelmes életnek hívnak, de valójában csak a létezés köntösébe öltöztetett pusztulás.

Szabad volt, mert már nem számított senki és semmi, szabad volt, még akkor is, ha ez a szabadság a cél nélküli kamikázék szabadsága volt.

Amikor bement a benzinkutashoz, érezte, hogy az kezével a rendőrségi hívógombot keresgéli, de egy nagyobb címletű bankó ellenében hozzájutott a zuhanyozó kulcsához.

Hihetetlenül jólesett neki a forró víz simogatása. Újra embernek érezte magát. Még szerencse, hogy a jobb benzinkutaknál az átutazó kamionsofőröknek zuhanyozót tartanak fenn... A zsákjából tiszta inget vett elő, kezével végigsimította az állát, sima volt, tehát újra emberré vált a disznószabásúak rendjéből.

Miközben szokott találkahelyük felé sétált, egy koldust vett észre az út szélén. Piszkos volt, büdös, s egykedvű idiotizmussal nézett maga elé. Gennyes sebeire legyek szálltak, előtte piszkos kartonlapon ákombákom betűkkel, néhány bosszantó helyesírási hibával, hogy sok gyereke van és műtetre kell a pénz. Vajon egy órával ezelőtt a többi járóelő is ugyanolyan utálkozással nézett felé, mint ahogy most ő nézi ezt az emberkülsejű valamit? Viszolygását legyőzve tárcájából kivett egy tízezrest, s anélkül, hogy hozzáért volna bármihez, ami az út szélén fekvő-ülő alakhoz tartozott, lerakta mellé. Az elvette a pénzt, anélkül, hogy egy szót is szólt volna, vagy legalább hálásan nézett volna rá.

Damnát felháborodott ezen a hálátlanságon. Tízezer nagy pénz, legalább egy köszönöm kijárt volna érte.

Biztosan. Kénytelen volt elgondolkozni azon, hogy miért adott ennyit ennek az embernek. Szeretetből? Nem valószínű, hiszen ha valóban szeretné, akkor nem visolyogna tőle. Jóakarattal? Az átlagember, amikor egy nyomorult koldust lát, egyszerre gondol arra, hogy adni kéne valamit, meg arra, hogy igazán tehetne valamit a rendőrség, hogy ezek itt ne rontsák a levegőt. Talán a legpontosabb leírása annak, amit érzett, hogy ezzel az adománnyal szeretne volna megvásárolni saját jószívűségébe vetett hitét. Egyszerűen átnyújt egy pénzdarabot, s utána máris jobb embernek érzi magát, aki tevőlegesen részt vett a világ jobbra fordításának nagy művében. Mint egy jócselekedet-automata: dobjon be egy pénzdarabot, fordítsa el a kart, s vegye ki a kis rekesz mögül a nyugodt lelkiismeretet, a bedobott pénznek megfelelően. Száz forint tíz percre, egy ezres két órára elegendő nyugodt lelkiismeretet biztosít. Kérjük a megfelelő címletet dobják be, mert a gép nem tud visszaadni! Köszönjük, hogy nálunk vásárolta meg napi lelkiismeret nyugtatóját, legyen máskor is szerencsénk!

Vagy nemcsak a kéregetőkkel vagyunk így? A modern korban szinte minden emberi kapcsolatunk ilyenre vált. Valamit valamiért. Ha éppen egyedül vagyunk, összeállunk valakivel, de csak addig tartjuk a kapcsolatot, amíg mindkettőnk érdekei így kívánják. Barátainkat karrierünkkel összefüggésben válogatjuk meg. Ha leülünk kávézni, legfeljebb udvarias érdeklődés szintjén kérdezzük meg a másiktól, hogy van, a válasza oda sem figyelve. Tökéletes a rendszer, ha az érdekezésség elmúlik, mint a kiürült sörösdobozt kidobjuk az egész kapcsolatot. Tökéletesen higiénikus. Persze a másik ember sem bántódik, hiszen a kapcsolat az ő számára sem jelentett semmi többet.

Talán Glinda több volt ennél, talán neki tényleg számít az, hogy él-e vagy hal. Boldog-e vagy boldogtalan. Persze, lehet, hogy ez nem igaz, de legalább bele tudja képzelni ebbe a kapcsolatba azt a bizonyos értelmet, azt a bizonyos többletet, ami kétségbeejtően hiányzott az életéből. Már csak Glinda maradt meg az emberi kap-

csolataiból, s szomorú, de ebbe nem akart belegondolni, hogy nem is nagyon volt igazi emberi kapcsolata mással az életben, legfeljebb Vera, de ezt már csak kötelességtudatból tette hozzá magában.

A lány? Csak egy emlékkép, csak egy váz, amire a szeretet iránti vágyait fel tudta aggatni. Talán ez az, amit kivetítésnek hívnak?

Egy másik barát

Glinda semmit sem változott. Ugyanúgy mosolygott, ugyanúgy mozgott, mint amikor utoljára találkoztak.

– Szia, Damnát. Örülök, hogy látlak

Nem kérdezett egy szót sem arról, hogy érzi magát, nem tett még egy halvány utalást sem arra, hogy milyen szörnyű a halál. Damnát hálás volt ezért.

Az egész este olyan volt, mint egy nagyon lassú és méltóságteljes tánc: mindketten vigyáztak minden egyes szavukra, minden egyes gesztusukra, tudták törékeny a mai alkalom, mégis a szokásos szavak ellenére nem volt üres a társalgás, mert a lényegtelen témák nem tudták elfedni, hogy mennyire fontosak egymásnak.

Sétáltak egy kicsit a belvárosban, lépésnyi távolságra a másiktól, vigyázva arra, hogy ne érintsék meg a másikat (ahogyan szokták), s végül leültek egy kis kávézóban. Kopott kis terem volt, a kávé híg, a helység sötét, a kiszolgálás lassú, de legalább nyugodtan tudtak beszélgetni. Önmagában véve a szabad kereskedelem és gazdasági liberalizmus elvének eleven cáfolata volt, hogy még nem zárták be.

A pincér egyetlen jó tulajdonságaként csak azt lehetett volna megemlíteni, hogy a sarokban megbújva focimeccset nézett, s nem kíváncsiskodott, ki lehet az a párocska, aki kissé megkésve adja fejét a házasságtörésre. Mert abban biztos volt, hogy épeszű ember más célból nem teszi be a lábát ebbe az elegánsnak éppen nem nevezhető „Café Nobilité”-ba.

– Glinda, emlékszel még arra, hogy ismerkedtünk össze?

– Fiatalok voltunk, régen volt. Ki tudja már?

– Glinda, szerinted mi köt össze minket?

– Talán az, hogy semmi közünk sincs egymáshoz, így nyugodtan beszélgethetünk. Ha mondtunk egymásnak valamit, nem kellett attól félnünk, hogy a másik megsértődik miatta, megutálkozik és elhagy. A század nagy találmánya, a flexibilitás. Rugalmas moralitás, rugalmas kapcsolatok minden mennyiségben, semmi komoly elkötelezettség, semmi dráma.

– Glinda, lehet, hogy neked nem jelentettem olyan sokat, mint fordítva, de mégis te voltál az, akivel szinte minden alkalommal megbeszélhettem a gondjaimat. Te voltál az, akit magam elé képzeltem, s úgy tudtam a problémáimat feltárni előtted. Talán az egyetlen, akiben igazán meg tudtam bízni életemben. Akinek adtam a szavára, akár tényleg mondtál valamit, akár csak fantáziámban jelentél meg... Megpróbáltam kitalálni, mit mondanál, milyen tanácsot adnál.

– S milyen tanácsot adtam?

– Néha semmit. Csak hallgattál, és ez éppen elég volt.

– Furcsán viselkedsz ma. Még soha nem beszéltél ezekről. Nagyon megváltoztál.

– Ha nem beszélsz róla, akkor is meghalt a feleségem. Csodálod, ha furcsán viselkedem?

– Nem. Csak azt szeretném, ha nem adná fel mindent. Élned kell, túl kell élned. Ez a legfontosabb törvény. Az élet él és élni akar. Talán a kis buta szertartásaink, hogy leülünk beszélgetni semleges semmiségekről, megmutatja neked, hogy bármilyen tragikus is, de az élet folytatódik.

– Glinda, sokszor hittem azt, hogy te megértesz engem...

– Damnát, a lelked mélyén te is tudod, hogy ez hazugság. Én sem értelek meg. Csak nagyon magányosnak érezted magadat egész életedben, ezért szükséged volt valakire, akiről el tudtad hinni, hogy megérti minden gondodat. Olyan típusú ember vagy, ne is haragudj, akinek mindig szüksége van arra, hogy valakiben megbízzon, hogy valakiért rajongjon. Ez voltam én, no jó, nem a rajongás részére gondolok, azt szemmel láthatólag másvalakinek tartogattad. Ezért szerettél; nem azért, ami vagy aki vagyok, hanem amiatt, amit hittél rólam. Tiszta lélektan. Ennyi és nem több.

– De igen. Több. Te ismersz engem. Mindent, vagy legalábbis majdnem mindent tudsz rólam. Ha veled beszélek, olyan, mintha saját magammal, saját magamban tisztáznám a dolgokat. Annyit mindent átéltünk együtt... Emlékszel arra, amikor néhány éve a kollegáimmal együtt abban a kerti vendéglőben vacsoráztunk? Bocsánat, butaság volt megkérdezni, hiszen...

– Arra az estére gondolsz, amikor szeretkezte, bár legszívesebben más szót használnék, de tudod, végtére is úrinő vagyok, azzal a kislánnyal a fűben?

Az egész olyan volt, mint egy elkoptatott irodalmi fordulat. Damnát előtt elsötétedett a világ, s a földre zuhant. Amikor újra kinyitotta a szemét, Glinda hajolt fölé.

– Jól vagy?

– Ha még ruhában vagy, akkor nem. – Megpróbálta egy viccel elütni a dolog életét, de érezte, hogy nem igazán sikerült.

– Damnát, mikor ettél utoljára?

– Nem tudom... Talán akkor, amikor még Vera...

– Napok óta nem ettél semmit sem? Idefigyelj, ha meg akarsz halni, akkor válassz valami egyszerűbb és gyorsabb módot, s főleg ne akard azt, hogy én asszisztáljak hozzá? Rendben? Lehet, hogy a szemedben egy vén csotrogány vagyok, de azért még fiatalnak érzem magam ahhoz, hogy siratóasszony legyek. Most meg leülsz és eszel és iszol velem valamit.

A férfi érezte, hogy nem tud ellenállni a másik akaratának, túl üres ahhoz. A nő gyorsan hozatott egy üveg ásványvizet és egy tábla csokoládét, ezek voltak az egyedüli táplálékfeleségek, melyekről feltételezni lehetett, hogy a szavatossági idő lejártának még ezen az oldalán vannak. Damnátba lassan visszatért az élet.

– Mit tudsz arról az estéről?

– Szinte semmit. Én is nagyon untam magamat, megpróbáltam utánad menni, de láttam, hogy nagyon jól szórakozol azzal a lánnyal. Gondoltam, megvárom, amíg befejezitek a táncot és visszajössz, de akkor elmentél vele. Khm. Unatkoztam, aznap éjjel a csevegéshez nekem sem volt kedvem. Damnát, én is csak egy kíváncsi nő vagyok, nem tudtam ellenállni a kísértésnek és utánatok mentem. Jó ne ijedj meg, nem néztem végig, hogy mit csináltok, amikor láttam, hogy ledobjátok magatokról a

ruhát, elmentem, bár nehéz volt legyűrnöm az említett női kíváncsiságomat. A peepshow nem a kedvenc műfajom.

– És éveken keresztül nem szóltál egy szót sem? Pedig nem egyszer beszéltél Verával is, mégis soha egyetlen utalást sem tettél neki arról, hogy mit láttál azon az éjszakán?

– Mi lett volna attól jobb? – Glinda váratlanul dúdolni kezdett: – Van úgy, hogy kell egy féktelen éj, egy megfelelő idegennel... Elköveltél valami örültséget egyszer az életedben, de szerencsére nem hagytad, hogy eluralkodjon rajtad. Hagyjuk a holt emlékeket. Inkább beszélj arról, hogy mit akarsz most tenni?

– Inkább hadd kérdezzek, még valamit. Nem tudsz valamit arról a lányról?

– Ne nevedd ki, de én is kíváncsi voltam arra a lányra, aki így meg tudott szédíteni téged. Nem néztem volna ki belőled semmi romantikus érzelmet, semmi lángolást, hogy ne akartam volna tudni, hogy ki volt képes kizökkenteni a közepszerből? Soha nem tudtam volna elképzelni rólad semmilyen örültséget. Nevezd féltékenységné, vagy aminek akarod...

– Nem nevezem annak. Mi már messze túl vagyunk a szerelem és a féltékenység minden lehetőségén.

– Szóval van egy ismerősöm, aki régen gyakorta járt abba a vendéglőbe. Amikor leírtam, hogy hogyan nézett ki, rögtön felismerte. Szerintem ezzel a legtöbb férfi így lehet a városban. Úgy hallotta, hogy a kft, ahol dolgozott, elköltözött Érsekire. Talán a lány is oda ment. Őt akarod megkeresni?

– Vagy meghalni. Már nincs semmi értelme az életemnek.

Nehéz súlyként ülte meg őket a csend. Mind a ketten tudták, hogy előbb-utóbb meg kell szólalniuk, de egyik sem érzett elég erőt magában ahhoz, hogy megtörjék a köztük meglepedett halott némaságot.

Szerencsére, a pincér a háttérben leejtett valamit, s így Damnát ki tudta préselni magából a szavakat.

– Glinda, köszönöm. Nem akarok tovább találkozgatni veled.

– Miért? Ha eldöntöted, rendben van, de úgy érzem, legalább annyit megérdemlek, ennyi év után, hogy adjál valami indokot is. Majdnem tíz év óta ismerjük egymást.

– Talán azért, mert többek voltunk, mint barátok, de soha nem mertünk többek lenni egymásnak. Mert még sohasem csókoltál meg.

– Ennyi?

– Nem. Te is tudod, hogy nem ezért, de mindenkinek, aki ott akarja hagyni a másikat, kell valami indokot találnia, bármilyen örültség vagy apróság, amivel, ha más előtt nem is, de legalább maga előtt igazolni tudja, hogy helyesen cselekszik. Ez meg mellékesen igaz is, hiszen, soha nem csókoltál meg.

– Fáradt vagyok, ahhoz, hogy tiltakozzak. Ha menni akarsz, hát menj. Szabad vagy, semmi közünk egymáshoz. Nem te vagy az első férfi, aki azért hagy el, mert nem feküdtem le vele.

– Azért ugye tudod, hogy igazából nem erről van szó. Egyszerűen le akarok számolni mindennel. Néven nevezhető vagyonom, gyerekeim nincsenek, egyedül csak a kapcsolatunk maradt meg, s mielőtt elmennék, szeretném ezt a szálát is elvágni. Ne hiányozzak senkinek, ne kelljen siratóasszonnyá válnod, ahogy mondtad, fiatal vagy még hozzá. Nem furcsa, hogy tíz év után csak így abbahagyjuk?

– Furcsa az, hogy ez a valami, ez a majdnem barátság egyáltalán ennyi ideig tartott. Remélem, boldog leszel, de azért vigyázz magadra. Tudod, hogy nem vennék gyászruhát, ha történe veled valami, de hidd el, az egész napomat elrontanád vele. Ugye vigyázol magadra?

– Köszönöm, Glinda. Tudom, hogy hálátlan vagyok, de hidd el, nagyon szeretlek. Te voltál az egyetlen, akiben sohasem kellett csalódnom. Valaki egyszer azt mondta, hogy egy jócselekedet is elég a mennyországhoz. Ha ez igaz, és van mennyország, hidd el, amiatt, amit nekem adtál, te is bejuthatsz.

Glinda nem tudott mit válaszolni, de Damnát ismeretségük hosszú évei alatt mintha másodszor látott volna valami könnyfélét az asszony szemében.

Indulás

Órákig ültek még a kávézóban, nem törődve a pincér ásításaival és óránézegetéseivel, szinte egyetlen szót sem váltva, mégis annyira együtt voltak, mint talán még sohasem.

– Indulnod kell, ha még ma Érsekire akarsz érní. Ismered az utat? A hidat most szélesítik, állandóak ott a dugók. Szerintem menj el Kompfaluig busszal, ott kelj át, és a túloldalt van egy csatlakozó busz Érsekiig. De siessél, mert azt hiszem naponta csak egy vagy két járat indul.

– Köszönöm. Igyekezni fogok.

– Elkísérlek a buszpályaudvarra, de tovább már nem. Elég lesz a családomnak megmagyarázni, hogy hol voltam egész éjjel, nem akarok még a cégemtől is elkésni. Tudod egy jó kis határidős munkám van hétfőre, úgyhogy ma is be kell mennem. Rendben?

– Köszönöm.

– Ne köszönd, inkább ígérd meg, ha megtalálod, amit keresel, és én még beleférek, szólsz nekem. Ha mást nem, legalább egy képeslapot, hogy kösz szépen jól vagyok... Tudni fogom.

A buszpályaudvaron már kezdték érezni a felkelő nap melegét. Mikor Damnát fel akart lépni a buszra, az asszony visszafordította a vállánál fogva, átölelte és könnyedén megcsókolta.

– Remélem, azért jól esett ez a cigi-savanyú csók, bár tudom, hogy azzal a nőcskével, majdnem csúnyábbat mondtam, úgy sem tudok versenyezni... Csak azért, hogy valami jobbat kelljen kitalálnod, ha el akarsz hagyni.

Majd megfordult és magára hagyta a férfit.

A folyó felé

A buszról vele együtt leszállt egy fiatalabb, talán középkorú nő is. Magas volt, szőke, talán még kék szemű is, szóval olyan, mint amilyenről a férfiak általában álmodozni szoktak, de valami kétségbeesés, valami feszültség áradt belőle, ami egyszerre volt vonzó és taszító.

A megállótól még jó tíz percet kellett gyalogolni a folyóig. Damnát túl fáradtnak érezte magát ahhoz, hogy siessen, ezért önkéntelenül is a nő nyomában lépdelt, megtartva az illendő távolságot.

– Van tüzed? – Váratlanul érte a kérdés, de önkéntelenül is az öngyújtójáért nyúlt. Ahogy odatartotta a tüzet a lány arcához, és ujjai egy pillanatra összeérték, érezte, hogy a másik remeg. A nő elérte a pillantását. Hideg nézése volt, de az a hidegség, amit védekezésként szokott viselni az ember, hogy el tudja viselni az életet, nem a gyűlöleté. Egy pillanatig néztek csak egymás szemébe, nem a szerelem első látásra esete volt, de felismerték egymásban, ha nem is a rokonlelket, de legalább a lehetőséget, hogy a végre kibeszélhetik magukat valakinek. Néha előfordul, hogy évekig tart, amíg két ember képes megnyílni egymásnak, néha elég egy pillanat is, ami után a legegyszerűsebb mondatok sem tűnnek durvának.

– Tudod rossz napom volt. Illetve rossz napjaim. De mondhatnám úgy is, hogy elcsepszett az egész életem, mint a harmincvalahány évem. Érted? – a lány hangjában a kétségbeesettek minden mindegy hangulata érződött, olyannak tűnt, aki mindent képes kimondani, mert már nem az számít, hogy a másik megérti-e, hanem az, hogy végre egyszer kimondhatja, amit érez.

– Azt hiszem, igen.

A lány néhány szívással elszívta a cigarettát, újat vett elő, s újra Damnáthoz fordult tűzéért.

– Tudod, az anyám haldoklik. Tüdőrák. Az orvosok szerint, ha szerencséje van, még megélheti a hét végét. Ott kellene lennem mellette, de nem bírom! Amióta csak az eszemet tudom, mindig együtt éltünk. Az apám elhagyta, csak én voltam neki. Mindig csak velem foglalkozott. Mindig mindenről be kellett számolnom neki. Minden fiút elmart mellőlem. Harminc elmúltam és még nem volt senkim se, leszámítva az egyéjszakás kalandokat, akiket sikerült eltitkolnom előle. Egyszer nem, és megtudta. Már jócskán felnőtt voltam, de úgy megtépte a hajamat és lekurvázott, hogy azóta elment a kedvem az egészsztől. Nem éri meg nekem.

Újabb cigarettára gyújtott.

– Hogy hívnak? Bocs, még be sem mutatkoztam...

– Damnát.

– Márta. Örvendek – mondta, bár hangjában az örömnél még az árnyéka sem érződött.

– Most meg meg fog halni és félek. Tudod, mitől? Attól, hogy nem tudom sajnálni. Majd megőrülök azért, hogy egyszer az orvos azzal fogadjon, hogy sajnáljuk, de az anyja az éjjel meghalt. Egész életemben arra vártam, hogy szabad legyek. Most végre itt van, és nem tudok igazán örülni neki. De ha meghal, nem lesz senkim. Totál cél nélkül maradok. Akár meg is dögölhetek. Beveszek egy csomag altatót és kész. Szerinted milyen íze van a halálnak? Nem lehet rosszabb, mint az a keserűség, ami az életet jelenti. Legszívesebben csak okádnék, hátha az életet is ki tudom hányni.

Elhallgatott és várta, hogy a férfi mondjon valamit, de az csak hallgatott.

– Furcsa. Ha másnak mondtam ezt, lehülyézett és azt mondta, hogy ne csináljam. De senki sem tudta megmondani, miért ne. Te meg állsz és hallgatsz, mint egy kapuzáve.

Eldobta a cigarettáját és sírni kezdett. Az arca eltorzult, a könnyei az orrára, a szájába, az állára, onnan a ruhájára folytak. – Mondd, miért nem szeretett engem az anyám? Miért gyűlölt? Miért nem hagyta, hogy szeressem, miért követelte meg? Milyen szörnyeteg vagyok, hogy gyűlölöm a haldokló anyámat?

Damnát nem tudta, hogy mit tegyen, teljesen tehetetlennek és balfácánnak érezte magát, hogy nem tud segíteni a lányon. Bizonytalankodva megpróbálta megsimogatni a vállát. Az érintés pillanatában a nő átölelte, olyan erővel, amit ki se nézett volna belőle. Hozzásimult a zokogástól rázkódó test, a csontos váll, a vékony kar, a puha mell, s ahol a lány arca hozzáért, átázott az inge. Szeretett volna valami vigasztalót mondani, de érezte, hogy csak ezerszer megunt közhelyeket tudna felsorolni.

Eszébe jutott Glinda figyelmeztetése, arról, hogy sietnie kell, ha el akarja érni a buszt a túloldalon, de nem tudott, vagy nem is akart elindulni. Visszaölelte a lányt, s ebben az ölelésben valahogy feloldódott az idő. Érzékelte a lány testének melegét, lehelését. Olyan volt, mintha soha meg nem született gyermeküket tartaná a karjaiban.

Idejét se tudta, mikor ölelt valaha így bárkit is. Ismeretlen, új élmény volt, olyan, amit az ember nem tud a kellemes-kellemetlen ellentétpárjában értelmezni. Olyan élmény, amit az élet egy új dimenzióját nyitotta meg.

Damnát néha szinte kívülről látta magát és nem tudta elképzelni, hogyan került ebbe a helyzetbe. Mint egy rossz film. Egyszer egy ismerőse azt mondta: „Az élet olyan, mint egy francia film. Unalmas, élvezhetetlen, s mire kezdene érdekelni, már véget is ér”. Elszibbadt a karja, de nem mert megmozdulni, félt hogy a másik azt hinné, hogy még ő is eltaszítja magától, s végleg megtörne. Feltámadt benne a segíteni akarás, bármit megtett volna, hogy csak egyszer is elmosolyodjon. Legszívesebben megsimogatta volna az arcát, vagy a haját, vagy megcsókolta volna a homlokát, de félt, hogy a másik félreérti ezt a mozdulatot. Semmit sem tett, miközben dühös volt magára saját tehetetlenségéért.

Nem tudta volna megmondani, meddig voltak így, amikor a lány megszólalt:

– Ne haragudj... Jól összepiszkoltam az ingedet... Sietsz? Szeretnék neked megmutatni valamit. Kislánykoromban, ha el tudtam szökni otthonról, mindig kijöttem a folyóhoz. Volt egy titkos partom. Ha akarod, megmutatom.

A folyónál. Őselemek

Az útról letérve átvágtak egy mezőn, amit csak egy vékony ártéri erdő választott el a folyótól. Bár az egész kitérő csak pár száz méter volt, mégis látszódott, hogy évek óta senki sem járt erre.

– Régen, amikor még kislány voltam, ha egy ilyen nyári napon kijöttem, a parton mindig volt valaki, akivel el tudtam beszélgetni. De ez még régen volt, amikor még biciklivel jártak az emberek. A biciklinek nem számított, hogy földút, vagy aszfalt. És akkor még voltak fiatalok, akik ráértek, hogy kijöjjenek a partra. Ma már mindenki kocsival jár, nincsenek fiatalok, akik pedig vannak, azok már ki se mozdulnak otthonról, vagy nem is tudom hová mennek, ez már nem az én világom. Mindenki magányos. Mindenki siet, csak nem tudja, hova.

Tudod, hogy néha min gondolkodom el? Hogy látszólag egyre tarkább és színesebb lesz a világ körülöttünk, de valójában egyre szürkébb lesz az életünk. Huh, ez ugye nagyon bölcsen hangzott?

Olyan jó lenne mindent lemosni magunkról... Gyere! Ki ér előbb a fatörzshöz?

A lány ledobta magáról a ruháit és meztelenül belerohant a vízbe. Damnát akaratlanul is figyelte, de az egyetlen, ami nyomott hagyott benne, a lány hófehér bőre volt. Nem a „hófehér”, inkább csak sápadt-fehér. A lány bokáig érő vízben megállt, a nap felé fordulva kitárta a karjait, mintha el akarna repülni, vagy fel akarna töltődni a napfény erejével. Szép volt. Eszébe jutott az Álomlány és az ő ruhátlansága. Teljesen mások voltak: ez a lány olyan volt, mint egy márványszobor, s tökéletes teste ellenére semmi vágyat nem ébresztett benne, míg az Álomlány olyan volt, mint az emésztő tűz, aminek lehetetlen volt ellenállni. Mégis volt bennük valami közös: az életigenlés. Ez lány minden szenvedése, sorsának minden kilátástalansága, lelkének minden beteljesületlen szeretetétshége ellenére igent mondott. Talán nem az életre, csak a napfényre, a levegőre, a folyóra. A pillanatra.

Ha nem tudta volna azt, amit a lány éppen az előbb mesélt el, azt hitte volna, ez a valaki boldog és harmóniában él az egész világgal. Nevetett és énekelni kezdett:

– Ez az enyém ez a nap, érzem, hogy a Marson süt a nap... – Majd belevetette magát a vízbe, alábukott, hogy csak öt-hat méterrel arrébb törje át a víz színét. Különös volt, csak most döbbsent rá, hogy egy arc mennyire megváltozik, ha víz alól bukkan elő. Pedig nem változik meg szinte semmi sem, csak a haj. A nők képesek hosszú időket tölteni a tükör előtt, rendezgetve fodraikat, hogy az minél jobban tükrözze egyéniségüket, vagy hogy valami attól eltérő képet sugározzon róluk. Annyira más, mikor az őselem, a víz simítja el a hajszálakat. Nincs már semmi rafináció, egyszerűen rásimul a koponyára, az arc és a fej formája leplezetlenül előtűnnek, azzá válik, aminek Isten megteremtette, és a Lélek alakította. Lábával tempózott egyet-kettőt, hogy a lusta hullámok felett maradjon, közben a kezével hátra simította a haját, s csak ezután nyitotta ki a szemét, majd párat pislogott, hogy a homokszemcsés víztől megszabaduljon. Pontosan olyan volt, mint amikor egy újszülött pillantja meg először a világot. Régen úgy gondolták, hogy az embert a föld szülte, nem véletlen, hogy az ősi nyelvekben nőnemű szó a föld és anyának hívják. Azonban, ahogy elnézte a folyó színén áttetsző meztelen női testet, úgy érezte, a víz volt az az őselem, ami az embert szülte.

Erős csapásokkal úszott egy megakadt fatörzs felé. Pontosan számolta ki a víz áramlását, látszott, hogy mint a tenyerét, mint a saját testét ismeri a folyó törvényeit. A karjaival egy ágba kapaszkodva kihúzta magát a vízből, a karján egy pillanatra megfeszültek az izmok. Ilyen távolságból is látszódott, hogy meztelen bőrén játszik a napfény, de a férfi nem tudott semmi érzéket találni a látványban.

Damnát egy pár perce még el sem tudta volna képzelni, hogy ez a nő valaha az életben nevetni fog, de most mégis boldog volt és nevetett. Ott ült a fatörzsön, jobb lábát belelógatva a vízbe, hagyva, hogy az ár cirógassa, mint egy sellő és a nevetése volt a legszebb zene, amit életében valaha is hallott. Hátravetette a fejét, kirázta a haját, mintha egy, madár tartaná a nap felé a szárnyait, újra behunyta a szemeit és hagyta hogy a napfény cirógassa a bőrét.

Damnát is, mintha félálomba lett volna, levetkőzött és, bár kevésbé gyorsan és lelkesen, de ő is kiúszott a lányhoz. Ő persze messze nem volt annyira ügyes, majdnem elvétette a fatörzset, s amikor megpróbált felkapaszkodni, egyszer visszacsúszott a vízbe, lespriccelve a másikat. Az felkacagott és a kezét nyújtotta neki, hogy kihúzza. Egy pillanatra alkarjukon egymáshoz simult fedetlen bőrük, válla egy pillanatra a lány kemény és hideg mellbimbójához ért, s ettől olyan közel érezték magukat egymás-

hoz, mintha évek óta a legmélyebb barátságban vagy szerelemben lennének. Az érintés hatalma. Egy régi dal jutott az eszébe: „Bőrömhöz simult bőröd, Kedvesem, úgy öleltelek, mint soha senkit sem...”. De hol van már az a lány, akire gondolva ezt egykor dúdolgatta? Hol van a lány, akinek a bőre égetett, mint a tűz, s lucskos volt a verejtéktől? Ha az arcára gondol, keveredik benne az emlék és a képzelet. Halott, ugyanúgy, ahogy Vera vagy ennek a lánynak az anyja. Önkéntelenül fütyülni kezdte a dallamot, de az első hangnál nem jutott tovább: ez a dal a szerelem által is a halálról szólt, míg a folyó és a napsütés a csendben is az életről. Damnát a csendet és az életet választotta.

Közben arra gondolt, ha most megölelné a lányt, az nem állna ellen, s talán pont erre vágyik. De visszataszítónak tűnt most a szeretkezés lehetősége. Minden olyan tiszta volt, vágyaktól, szenvedélyektől és szenvedésektől mentes. Olyan giccses gondolat jutott az eszébe, hogy legszívesebben a hányózacskó után nyúlt volna: mintha Ádám és Éva lennének a paradicsomban. Minden meztől, gondtól és vágytól mentesen...

Hatalmas fatörzs volt, talán egy áradás sodorta el a partról, hogy ki tudja mennyi úszás után, fennakadjon a mederben. Kifeküdtek a törzsre, derekuktól lefele félig a vízbe merülve. Élvezték a nyári szellőt, a víz simogatását, a napfény melegét és nem gondoltak semmire sem. Ha Damnát kicsit elfordította a fejét, látta a végtelenül, örökké változóan, mégis semmiben sem változó hullámokat. Mint gyerekkorában: ha sokáig nézte a vizet, nem tudta, hogy ő halad-e, vagy a folyó.

Olyan volt, mintha lebegnének a sorsukban is. Néha egy-egy hullám megbillentette a fát, s ilyenkor percekig nem tudták, igaz nem is érdekelte őket, hogy nem sodorja-e el őket az ár. Ha elindult volna kis szigetük, ha hajóvá is vált volna, ők csak feküdtek volna rajta mozdulatlanul és ruhátlanul, mindörökké élvezték volna az éppen megélt pillanatot. Behunyta a szemét, a nap felé fordult és érezte a napnak a lényegét, az éltető erőt. A nap és a víz adja az életet. A föld, hiába élünk rajta és adja az életet, csak bepiszkít. A víz és a nap megtisztít.

Mindeközben érezte azt is, hogy csak egy araszra van tőle a másik meztelen bőre. Ha a lány néha-néha megmozdult, érezte, hogy másképpen veri vissza a napfényt. Furcsa volt: örült, hogy ott van a másik, de nem érzett semmi vágyat. Csak valami nagy-nagy békét és azt a csodálatos érzést, hogy eggyé válik a világgal: a folyóval, a fákkal, a napfénnel, az éggel és a levegővel. Az őselemekkel.

Mint egy mondóka szavai, úgy ismétlődtek benne a gondolatok, valami furcsa, éber-álom szerű lebegésben.

Nem szóltak egy szót sem, mégis ebben a hallgatásban jobban megértette a másikat, mintha órákon keresztül beszélgettek volna. A lélegzetének monoton dallama többet mondott el, mint egy szabvány curriculum.

A furcsa időtlenséget a lány törte meg, amikor felült, térdeit felhúzta és felé fordult.

– Mondj te is valamit magadról. Eddig csak én beszéltem.

A férfi most érezte magát először meztelennek és védtelennek. Nehezen, rekedtesen tudott csak megszólalni.

– Semmi különös. A héten temettem el a feleségemet és rájöttem, hogy semmi értelme sincs az életemnek. Nem bírtam ki otthon, elindultam, de nem tudom hová megyek. Azt hiszem, néhány napon belül megfogom a magasfeszültséget. Csak azt tudom, hogy most boldog vagyok.

A nőbe egy pillanatra beléfagyott a lélegzet, majd újra felnevetett, de ez a nevetés már nem volt az a felszabadult kacagás, mint amikor a férfi megpróbált felkapaszkodni a fatörzsre.

– Olyan komolyan mondtad, hogy egy pillanatra még el is hittem! Kicsit hülye a humorod, de megértem. Kár volt megkérdeznem. Akkor vedd úgy, hogy nem kérdeztem semmit se.

Nem érdekel, hogy honnan jöttél, vagy hová mész. Nem érdekel az sem, hogy magányos vagy-e vagy házasságban.

– Most mit fogsz csinálni?

– Kiúszom, megszáráítkozom, felöltözöm... és visszamegyek a kórházba. Azt hiszem, most mindent meg tudok bocsátani neki. Te azt mondtad, hogy boldog vagy, el is hiszem neked. De ahogyan te boldog vagy én is, és ugyanúgy békés. El tudom fogadni az életet és az anyámat is, azt is elhiszem, hogy szeretett. Szüksége van rám. Nem akarom, hogy egyedül legyen. Se most, se az utolsó pillanatban.

Ez van ma. A többi pedig nem érdekes.

Köszönöm.

– De hát én semmit...

– Itt voltál. Nem tudom, ki vagy, de köszönöm. Remélem egyszer te is megtalálod a helyedet a világban. Legalább egy napra. – Felmászott a fa magasabbik végéhez és nagy csobbanással beleugrott a vízbe. A férfinak örökkévalóságnak tűnt az a néhány másodperc, amíg újra felbukott a víz színére. Vagy ötven-hatvan méterrel lejjebb ért ki a partra. A vízben vízszintesen lebegve kúszott ki a fövényig, ott hirtelen felállt, a buja növényzet előtt még jobban kiugrott pőresége, a megpirosodott bőre, s bokáig a vízben gázolva elindult felfelé. Néha kikerült egy-egy behajló ágat, néha elhajolt előlük, néha karjával belé kapaszkodva átlendült alattuk. Mikor elért a kiinduló ponthoz, belebújt szétdobált ruháiba. Nem fordult hátra, nem integetett, de ahogy távolodott, amíg el nem tűnt az ártéri bokrok között, járásban volt valami felszabadultság.

Olyanok voltak a léptei, mint egy boldog dal dallama. Damnátot megkísértette a gondolat, hogy egy olyan nőbe, aki így tud járni, talán még ő is bele tudna szeretni, de rögtön el is szégyellte magát. Nincs még egy hete, hogy Vera élt, házasság és boldogság voltak. Boldogság? Nem úgy, mint Álomlánnyal, nem úgy, mint most ezzel a lánnyal, hogy is hívják, Márta? Nem, nem ezzel a harmonikus boldogsággal és nem is a szenvedéllyel, de azért valahogy boldogság voltak, különben miért is maradtak volna együtt?

Meg kellett kapaszkodnia a fa ágába, amikor megkísértette az eretnek gondolat: mi van, ha csak megszokásból?

Megszokás...

Az első napokban nem volt képes felfogni, hogy Vera elment. Talán a temetés reggelén jutott el a tudatáig. Olyan reggel volt, mint a többi. Reggel felébredt, egyedül volt az ágyban, s félálomban arra gondolt, hogy az asszony felkelt, s már talán a kávé főzi. Pillanatra meg is haragudott rá, hiszen közös reggeli szertartásuk volt, hogy együtt főznek kávé egymásnak, pontosan megszabott mozdulatokkal. Ő letekerte a kávéfőzőt, egy késsel kipiszkálta és teletöltötte friss kávéval, majd visszatekerte. Az asszony közben vizet töltött a tartályba és visszatekerte a tetejét. A gombot ő nyomhatta be, hiszen mégiscsak ő volt a férfi. Nem volt ebben semmi különös, csak egy egyszerű reggeli szertartás, de mégis ez a pár perc volt, ami legjobban kifejezte a szerelmüket. Bennük volt a tudat, hogy ez a világ rendje, s az idők végezetéig minden reggel így fogják a kávé főzni.

Nem szóltak egymáshoz, csak tudták, hogy egész életük ugyanolyan összhangban van, mint ahogy a kávé főzik.

Azonban a temetés reggelén hiába indult ki a konyhába, nem hívogatta az asszony neszezése, a kávé illatának elővételezett reménye; a zacc összeszáradt a tartóban, ahogy az utolsó reggel otthagytá, hiszen sietnie kellett. Istenem, gondolta, legalább akkor reggel meg kellett volna, hogy érezze, hogy ez az utolsó lesz és ott kellett volna maradnia, hogy elmondja, hogy szereti és hogy ha soha nem is érezte iránta azt a szenvedélyt, mint a másik nő iránt, de ő az élete. Ő a szívdobbanás csendje. A béke.

Igen, ez béke volt, harmónia és nem megszokás.

Igen, ezt kellett volna mondani, még akkor is, ha ezeket a szavakat sohasem érezte volna igaznak, amíg még élt – de most, hogy meghalt, tudja, hogy ez volt az igazság.

Igen, abban a pillanatban, ahogy a kiszáradt élettelen kávéfőzőre nézett, tudta, hogy vége. Hogy Vera meghalt és nincs többé. Hogy sohasem fog reggelente kávé főzni vele a begyakorlott mozdulatokkal. Nem, a kávénak soha nem lesz ilyen harmónia és béke íze.

Igen, abban a pillanatban értette meg, hogy vége. Vége Vera életének és az övének is. Mert abban a pillanatban halt meg és nem akkor, amikor pár órán belül felvágja az ereit.

Az öregember

Először csak a kutya ugatott. Az öregember már csak homályos foltokat érzékelt a világból, de a kutya, a vén társ, mindig pontosan jelzett, ha valaki a közelbe érkezett. Inkább csak sejtette, mintsem pontosan látta, hogy az idegen merrefelé tart: megpróbált átvágni a város felé.

Az öregember kiment a konyhába és tüzet gyújtott a kávéhoz. Tudta, az idegen néhány percen belül vissza fog fordulni, hiszen a föld végén ott a patak, és az nem engedi tovább. Nemrég megáradt, mocsaras lett a partja, nincs az a vándor, aki át merne kelni rajta. Nem tudja, ki lehet az az ember, de akárki is, biztos fáradt, hiszen távol van minden út és lakott hely, s ha betér megkérdezni a helyes utat, örülni fog a kávénak.

Nem telt bele negyedóra, s az idegen valóban a ház felé tartott.

– Jó napot kívánok! Elnézést, hogy zavarom, de...

– Isten hozta. Üljön le egy kávéra, ha él vele. Ha kipihente magát, majd megmutatom az utat.

– Nagyon köszönöm, de igazán nem...

Az öregember, mintha meg sem hallotta volna, elindult a konyha felé. Damnát kicsit zavarban volt, de végtére is nem kergette a tatár. Leült az árnyékba és körbenézett. Szép föld volt, s a ház, bár látszott rajta, hogy kiszolgált pár generációt, s az utolsó nemzedék már nem képes gondját viselni, mégis olyannak tűnt, mint amit szeret a gazdája.

Mert a házon mindig lehet érezni, hogy akik benne laknak, laktak, vagy építették, arra szánták-e, hogy ott boldogok legyenek, vagy csak önző módon maguk és saját boldogtalanságuk emlékművének állították-e. Hogy lakás, szállás vagy otthon-e. S ez otthon volt, még Damnát is megérezte száraz racionális agyával.

Elmosolyodott magában: egyszer Glinda, nem tudni, viccből, vagy komolyan, de azt mesélte, hogy a házakra is lehet horoszkópot, vagy kabbalát írni: össze kell adni a házszámot, az irányítószámot, s már nem is tudja miket, nem figyelt, s az így kapott számból messzemenő következtetések vonhatók le... Körbenézett a pusztán, sehol semmi: vajon itt milyen számokat tudna Glinda előhalászni? De a csillagoktól és a számoktól függetlenül: ez a ház élő volt egyszer, s még pislákolat benne régi lakóinak boldogsága, vagy talán inkább az a harmónia, amiben éltek. Talán ők is főztek reggelenként kávé, s most, hogy az öregember ki tudja, talán évtizedek óta először nem magának főz kávé, újjáéleszti ezt a hagyományt... A szertartást, a rendet, ami az ő életében pár napja megszakadt. Lehet, hogy egyszer még ő is fog kávé főzni? Lehet, hogy még egyszer megteszi ugyanazokat a szokásos reggeli mozdulatokat? De mindegy, mert az, aki forrása volt a rendnek, Vera, már nem térhet soha többet vissza. Túl keményen dörömböltek a rögök a koporsóján, hogy visszatérhessen...

Az öregember kizökkentette a gondolataiból:

– Sajnos nincs tejem, de ha szereti, tejport adhatok.

Damnát elhatározta, hogy bármilyen rossz is lesz a kávé, dicsérni fogja, de az első korty után meglepődött. Kicsit zaccos volt (finoman szólva bosnyákos), de az ízén érződött, hogy az a típus, amit még ő sem engedhet meg magának mindennapos használatra.

– Köszönöm, ilyen finomat már évek óta nem ittam.

– Örülök, ha ízlik. Bevallom, én már régen leszoktam róla, már csak az illatát élvezem. Tudja, a szívem.

Ez megint egy olyan válasz volt, amire nem tudott mit felelni. Mindenesetre furcsa volt a szegényes ház és a finom kávé ellentéte, de nem akart udvariatlannak tűnni,

azzal, hogy rákérdez. Eszébe jutott a régi legenda Parsifalról: betért egy vénemberhez, s udvariasságból nem merte megkérdezni, hol szerezte a sebet, ami kínozza, ezért évekig kellett még vándorolnia. Persze a valóságban nincsenek varázslók, sem zarándoklat, ami megtisztítana. És már megváltás sincs, vagy ha van, hát nem neki. Ő már végleg halott, csak a lába viszi, nem is tudja hová.

Hallgattak. Damnát csak ült a kávéscsészével a kezében, s élvezte a napfényt, az árnyék hűsét, a forró levegőt, amit az időnként feltámadó szellő az arcába fújt. Élvezte, hogy nem kell beszélnie vagy gondolkoznia, s ha volt is gondolat az agyában, csak az, hogy jó lenne minél tovább itt maradni, akár örökre, hiszen a helyből áradt a békesség, aminek híjával volt. Nem tudta, mennyi idő telt el, mikor az öregember megszólalt.

– Látja ott az utat? Ott a jegenyénél. Addig vissza kell mennie. Ott forduljon jobbra és akkor egy kis hídhöz ér. Ott át tud menni a patakon. Másfele ne menjen. Kicsi patak, de ilyenkor nagy a partja. Azt beszélük, egyszer egy ember eliddogált a kocsmában, s hazafelé menet kocsistul elsüllyedt a mocsárban. Mindez azért, mert a várandós felesége megátkozta. De ez persze csak efféle vénasszonyos fecsegés, mint ahogy az is, hogy aki éjjel meghallja a szekér nyikorgását, hamarosan meghal, vagy valaki, akit nagyon szeret és a halála jobban fáj neki, mint a sajátja. Minden helynek megvan a maga babonái. Aztán amikor az utolsó helyi is meghal, a mesék is elszunnyadnak. Aztán jönnek új lakosok, akik más formával újra hasonló babonákat találnak ki. Mert nem az emberek találják ki a legendákat, hanem mindig a táj. A tájban vannak elrejtve a mesék. Ha valaki sokáig itt él és tud hallgatni, meghallja. Bocsásson meg, fecsegek össze-vissza, de ritka madár errefele az idegen vendég, aki nem siet.

– A helyiek? Mármint úgy értem, hogy a szomszédok?

– Egyre kevesebben. Meghalnak, elköltöznek, akik meg jönnek helyettük, mármint ha jönnek, azok meg sem hallgatni, sem meghallgatni nem tudnak. Néhányan még megmaradtak a régiak közül, de azok vagy ugyanazt gondolják, mint én, akkor meg minek beszéljek, vagy mást, akkor meg nem találjuk a közös nyelvet. – Furcsa volt ez a filozófia, talán máskor érdekesnek is találta volna, de, most csak arra tudott gondolni, hogy mégiscsak nagyon elvétette azt a rohadt utat és hogy rohadtul fáradt és nincs ereje a mélyebb gondolatokra.

– Nagyon köszönöm, jól esett a kávé és az útbaigazítás. Nem tudom, meg tudnám hálálni valahogy...

– Ha egy pillanatra ráérne. Tudja már a szemem sem a régi, és lenne egy levél, amit el kellene olvasni. Ha megtenné...

– Természetesen.

A vendéglátója bement a szobába. Eltelt egy-két perc, de mivel nem tért vissza, Damnát kínosan érezte magát: nem tudta, hogy most nem azt várja-e, hogy utána menjen. Talán most kellene eltűnnie, mégis egy mély lélegzetet vett és ő is belépett. Pár másodperc kellett, hogy a szeme megszokja a félhomályt. Az ablakon belülről egy ócska takaró volt, az ágyon egy másik, félig egy kicsit gyúrt pokróc, az asztal szinte üres. A sarokban egy fészület, mellette egyszerű keretekben fotók: egy öregasszony, egy tizenéves fiú öltönyben (látszott rajta, hogy talán életében először volt rajta). Végül egy családi kép: egy asszony valami zöld ruhában, előtte, félig takarva őt, mintha óvni akarná őket, vagy büszkélkedni velük, egy kisfiú és egy kislány, mellette, de már nem olyan szorosan, egy kerekfejű férfi (másfele nézett, mintha csak véletlenül kerülne oda). Az asszonyon látszott, hogy élete büszkeségének tartja

a férfit és a gyerekeket, megpróbál nagyon boldognak, vidámnak és felszabadultnak látszani, de ha lefoszlik róla ez az álságos mez, végtelenül magányos és sebzett. Olyan, akire még egyszer sem nézett a férje szerelemmel, csak úgy, mint egy megszerzett jószágra. Legfeljebb, mint az üzlettársára – *clara pacta, boni amici*. A gyerekek? Mintha teher lenne nekik az anyjuk, másfele néznek, kifele a karolásból, sejtődött, hogy amint lehet, kirepülnek a szülői házból, inkább egy kollégiumi szobát választva az otthoni fészek melege helyett. Szinte fizikai fájdalmat okozott a kép, talán nem is a benne elrejtett tragédia miatt, sokkal inkább, mert arra kellett gondolnia, ugyan róluk, róla és Veráról milyen kép készülhetett volna?

– Megvan már. – Egyszerre három-négy levelet is odanyújtott: – Sajnos már nem tudom, hogy melyik az utolsó. – Kérem, nézze meg, elég, ha a legutolsót olvassa el.

A napon tanulmányozni kezdte a borítékokat. Az első már fél éves is megvolt, valami kft. céges borítékjában érkezett, de kézírással. A második egy reklámlevél volt. A harmadikat színes papírra nyomták, a bélyegző elázott, nem lehetett elolvasni, hogy honnan érkezett, benne egy fotó. Háttérben a tenger, s talán ugyanaz a család, akinek a képe a falon lógott, de lehetett néhány év a két kép között, s a férfi hiányzott, talán ő készítette a képet. A kézírás az elején még míves volt, de a vége felé már egyre inkább elcsúszott: mintha a levél írója elfáradt volna a sok írásban, vagy mintha valaki siettetten volna, hogy fejezze már be.

Drága Papa!

Nagyon köszönjük a levelét, megkaptuk a húsvéti képeslapot. Örülök, hogy jól tetszik lenni, vigyázzon nagyon is magára. Mi köszönjük, jól vagyunk, a Vivien most fejezi be az óvodát, a Robert pedig mindenből javított egy kicsit a félévhez képest. Pista nagyon sokat dolgozik, éjjel-nappal.

A Papának küldök egy fényképet, a tavaszi szünetben leugrottunk a Rivérára, ott készült. Úgy nőnek a gyerekek, mintha húznánk őket.

Drága Papa! Sajnos idén nyáron nem tudunk lemenni a Papához, mert a Pista nagyon elfoglalt, a gyerekek pedig egész nyáron táborban lesznek. Én meg nem hagyhatom itt őket. De ha minden jól megy, majd az őszi szünetben már végre lejutunk. Én igazán szeretném, meg persze a gyerekek is, meg a Pista is gyakran emlegeti a Papát, meg a gyerekek is nagyon szeretnék már megismerni, de higgye el, igazán nem jön össze.

Csókolom, szeretettel:

Éva

Felnézett, de az öregember félre fordította a fejét, mintha nem akarná, hogy bárki is lássa az arcát.

– Éhes? Mindig tartok itthon egy kis friss kenyeret, ha éppen most jönnének. De most nem jönnek. Ne vigye el az álmomat, tiszteljen meg azzal, hogy velem eszik.

Az asztalra vágódeszkát, kést, pár napos kenyeret (milyen lehet számára az öreg kenyér, ha ez a friss?), valami angol feliratú húskonzervet, zöldséget és egy fémdobozos német bonbont rakott. Meg egy kancsó vizet.

– Sajnos borom már nincsen, de a lányom néha küld egy-egy csomagot és abban van valami ilyen vitamintabletta, amit állítólag csak vízbe kell dobni és már kész is. A konzervet csak bontsa ki, de van másik, ha nem ízlik.

Az öregember meséje

Damnát udvariasságból mindenbe belekóstolt, de furcsa volt a kissé szivacsos kenyeret görög pástétomkonzervvel keverni, mindehhez német vitamintablettát inni, végül marcipános csokoládéval fejezni be a lakomát. A másikon látszódott, hogy csak a vendég kedvéért vesz magához egy-egy falatot. „No, kóstoljuk meg ezt is!” – mondta, hogy ki kelljen nyitni a dobozokat. De legalább házigazdaként neki is meg kellett kóstolnia. Lehet, hogy eddig mindig csak az alkalmat várta, hogy kibonthassa ezeket a jóléti csomagokat.

– Van valami zacskós kávé is, a lányom azt írta, hogy olyan, mint a neszkafé, csak krémesebb. Már régóta tartogattam, hogy ha egyszer vendég jön, majd kibontom, de a madár se jár erre, még a postás is csak azokba a piros dobozokba dobja be a leveleket, kilométerekre innen. Régen legalább ő köszönt rám időnként, de ma már csak végigszáguld a dzsipjével a földúton és kész. Ha a porfelhő egy pillanatra megáll, tudom, hogy leveleket dobott be és elbandukolok a postaládáig. Persze akkor már régen nincs ott, mármint a postás.

Olvassa el, hogy kell elkészíteni. Sajnos az én szemeim már nem a régiék. – A zacskóban valami olasz krémkávapor volt. Szerencsére nem kellett hozzá más csak forró víz.

Csendben ízlelgették az italt. Damnátnak egy pillanatra eszébe jutottak azok a kávézós reggelek Verával. Minden más volt: egy idegen, sötét és magányos férfiasan piszkos konyhában ült, más volt a kávé, csak por volt a tej helyett, s legfőképpen Vera hiányzott – de furcsamód, mintha ugyanaz a békesség, harmónia lebegett volna körülöttük.

Az öregember, anélkül, hogy bármit is kérdezett volna tőle, mesélni kezdett.

– Tudja, az asszonnyal építettük a házat. Titokban még a papot is elhívtuk, hogy szentelje be. Azt hittük itt boldogok leszünk.

Sok gyereket szeretünk volna. Úgy gondoltuk, bárhogya is nyomorgunk, mégis kell a gyerek, mert csak miatta éri meg küszködni. Először megszületett Péter, majd néhány évre rá Éva – tudja, akinek a levelét az előbb olvasta el.

Aztán a harmadszor is gyereket várt, de elment. Először nem ijedtünk meg, volt már ilyen, de az asszony, miután csak nem akart megfoganni a következő, elment a városba, Érsekibe. A doktor hümmögött, átvette a borítékot és közölte, hogy nem lehet több gyereke. Nem mondott semmi értelmeset, de a rokonok azt mondták, hogy biztos a traktor verte szét a méhét. A faluban meg azt mondták, hogy valami újfajta permetlét próbáltak ki, és az mérgezte meg. Mindegy. Volt két szép gyerekünk, és ez több, mint ami sokaknak jut.

Amikor nőttek a gyerekek és Péter iskolás lett, az asszony elkezdte rágni a fülemet, hogy költözzünk be a városba, egy dolgos kéz biztos kapna a gyárban munkát, vagy legalább a faluba. A gyerekeknek is jobb lenne, meg nekünk is, mert mi sem leszünk már fiatalabbak. De én nem mentem. Ez a föld az enyém. A gyerekek meg járnak iskolába, ameddig járnak, de a földjét és a házat az ember nem cserélheti fel. Az olyan, mintha a hazáját cserélné el: lehet a másik haza szabadabb és gazdagabb, de mégiscsak idegen marad örökre.

Aztán a Péter felnőtt. Nem panaszkodhattam rá. Sokat és keményen dolgozott, de eljött az idő, amikor már egyik este a barátokkal iddógált, másik este a lányoknak csapta a szelet. Nem szóltam rá: hadd tombolja ki magát a fiatal csikó. Ha későn jött is haza, másnap reggel időben felkelt, s jött velem dolgozni.

Egy éjjel hiába vártuk. Az anyja aggodalmaskodott, hogy vajon mi van vele, de én csak nevettem őt, hogy mindig rémeket lát. Még azt is mondtam neki, hogy biztos a mocsári szekér jött érte. Magamban meg azért imádkoztam, hogy ne lánynál töltsen az éjszakát. Az még egyiküknek sem jó. Ha érti, mire gondolok. Még nem volt érett ahhoz.

Nem lánynál volt. Nem is egy kocsmá előtt a földön, a saját vizeletében aludt. Reggel vérbe fagyva találták meg egy-két kilométerre tőlünk. Valaki elgázolta és otthagya. Ha megáll, vagy legalább értesíti a mentőket, még ma is élne. Vagy ha legalább nekünk szól, legalább nem kellett volna egyedül meghalnia, mint egy kutyának. Tudja, már sok mindent megéltem, sok rosszban is részem volt, de tudja, megtanultam, hogy a legrosszabb nem a halál, hanem a magány. Élni is rossz egyedül, de még rosszabb lehet egyedül szembenézni a halállal. A háború is csak azért volt elviselhető, mert mindig ott voltak mellettem a bajtársak, nem kellett egyedül lennem. Hamar megvolt a temetés. Még aznap az asszony bement a rendőrszere, hogy feljelentést tegyen. Tudta, hogy az elnök fia éjszaka mindig felszed valami kis pipit, és addig száguldozik részegen a kocsiján, amíg teljesen el nem kábítja a lányt, aztán megállnak és... gondolom kitalálja, akkor mi következik.

– És tényleg az elnök fia volt?

– Nem derült ki. Az asszony csak azt kérte a rendőroktól, hogy vizsgálják meg a kocsit, hogy nincs-e rajta valami nyom. De a rendőrök csak nevettek rajta és elzavarták. Amikor hazaért, mintha még jobban megtört volna, mint amikor a holttestet felfedeztük. Csak annyit mondott nekem, hogy ha beköltöztünk volna a városba, Péter még most is élne. Nem vádlólag, csak úgy megtörtén. Csendesesen. És lefeküdt és nem kelt fel. Aznap éjjel motorosok jöttek. Durrogtatták a motorjaikat, kiabáltak mindenféle ocsmányságot, fenyegetőztek, hogy mi lesz, ha ártatlan embereket rágalmazunk meg a rendőrségen és betörték az ablakokat. Nem mertem kimenni, féltettem az asszonyt és a kislányt. A háború óta nem rettegtem ennyire. Az asszony soha többet nem kelt ki az ágyból. Azt mondta, nem érdemes élnie és nincs igazság a földön.

Nem akart enni, sem inni. Megpróbáltam erőszakkal etetni és itatni, de nem sikerült. Az orvos mindenféle injekciókat adott neki, de ő is megmondta, hogy minden hiába, ha ő meg akar halni, nem lehet megmenteni.

Még azon a nyáron eltemettük őt is. Éva a temetés után már nem akart hazajönni. Azt mondta, nem tud többet itt élni. Elment a városba. Időről-időre, Karácsonykor, Húsvétkor, a születés meg a névnapomon eljött hozzám. Kitakarított, főzött, mosott, sőt néha még mesélt is arról, éppen mit csinál. Aztán elköltözött Érsekiről a nagyvárosba és ritkábban látogatott meg. Nem hibáztattam érte, de nagyon örültem, amikor mégis el tudott jönni.

Aztán megírta, hogy megházasodik és engem is meghívott. Bementem a városba, kicsit rendbe hoztam magamat, hogy ne annak látszódjam, aki valójában vagyok, és kivettem a bankból a pénzt, amit öreg napjainkra tettem félre. Gondoltam, mégse menjem hozzá ahhoz az emberhez egy fillér nélkül. Legyen meg a becsülete.

Furcsa esküvő volt. Nem templomban, hanem a tanácsnál tartották. Amikor vége lett, odamentem én is gratulálni, de láttam, hogy elpirultak, amikor odaléptem hozzájuk. Amikor elindultak a vendéglőbe, láttam rajtuk, hogy nagyon feszengnek. Aztán Pista, mert így hívták a férjét, odalépett hozzám, hogy ne haragudjak, de talán jobb lenne, ha nem mennék el velük a vendéglőbe, mert ott olyan társaság lesz, hogy én biztos kényelmetlenül fogom magamat érezni. Azt mondtam, azt hazudtam, hogy nem baj, én sem akartam ott maradni, mert indul vissza a vonatom, és oda akartam adni a pénzt, de nem tudtam befejezni, mert arrébbállt. Beültek a csodakocsijaikba és elhajtottak, én meg ott maradtam egyedül.

Nem tudtam, mit tegyek. Szerencsére a közelben volt egy templom. Bementem és a pénz nagy részét begyömöszöltem a perselyekbe. Aztán a vasútállomás mellett volt egy ABC. A maradék pénzemen pálinkát vettem és elkezdtem inni.

Nem tudom, hogy jutottam el hazáig, de valamikor éjszaka otthon voltam, erre emlékszem. Csak remélni tudtam, hogy előbb öl meg az alkohol, mintsem teljesen iszákos leszek.

– És mi lett aztán?

– Mi lett másnap? Reggel harangoztak a templomban. Felkeltem, megmosakodtam, rendbe szedtem az ünneplőmet és elmentem a templomba. Ha az ember egész életében ezt tette, nem tud leszokni róla. Minden héten van vasárnap.

– Ezenkívül mit csinál még?

– Várok. Hétközben várom a vasárnapot. Hétvégén, hogy hátha egyszer eljön a lányom és láthatom az unokáimat. És persze várom a halált is. Jó lesz majd megpihenni.

– Ez nem sok.

– Nem. De éppen elég.

Damnát valahol csodálta ezt a nyugalmat, de egész lénye tiltakozott ellene. Mindig valamit csinált, valamiért küzdött, de szinte soha nem élt olyan csendes várakozásban, mint az öreg. Ő nem lenne hajlandó magát élve eltemetni, akkor már inkább egy gyors mozdulattal végez magával. Mert abban van valami tragikus méltóság, győzködte magát. Ideje lenne indulni, de érezte, hogy nem bír felállni.

– Nem marad itt éjszakára? Úgy látom, megint vihar készülődik.

– Nem zavarok?

– Mit? Ritka fényűzés, ha nem vagyok egyedül.

– Nem akarok a terhére lenni...

– Ha jól esik a lelkiismeretének, akkor megnézhetné a rádiómat. A lányom küldte, valami flancos külföldi készülék, de már hónapok óta meg sem szólal. Aztán meg segíthetne vacsorát készíteni. Van valami zacskós levesporom, de azt sem tudom elolvasni, hogy kell elkészíteni. Szóval, nagy segítségemre lenne, ha itt maradna éjszakára.

Éjszaka

A rádió valóban nem működött. Ravasz módon az elemeket a hátlap rejtette el, amit csillagcsavarokkal rögzítettek. Feleslegesnek érezte megkérdezni, hogy ugyan nincs-e egy órás csillagcsavarhúzó a háztartásban, ezért inkább a táskájában kezdett keresgélni. Csavarhúzó természetesen nem volt, de a kezébe akadt a svájcbicskája (hivatalos nevén: svájci katonai zsebkés). Annak a vége elég keskeny és erős volt ahhoz, hogy csavarhúzóként használja. S ismét csak természetes volt, hogy a más célra tervezett penge pont az utolsó pillanatban szaladt bele az ujjába, olyan simán sértve fel a bőrét, mint ahogy a kés megy át a vajon. Önkéntelenül is elmosolyodott, mert arra kellett gondolnia, hogy a penge biztos ugyanilyen simán vágná fel az ereit is, de mennyivel nevetségesebb, ha az ember az ujját sérti meg.

A rádióban egyszerű, elég rossz minőségű ceruzaelemek voltak, nem csoda, hogy már kimerültek. A zsebnaptárából kivett egy gemkapcsot, széthajtotta, hogy a nyelvvel érzékelti tudja az elem mindkét pólusát, de semmit sem érzett a jól ismert bizsergésből.

– Kimerült az elem. Elöl hagyom, majd ilyen fajtát kellene venni. A csavarokat bera-
kom egy kis papírba, de szerintem anélkül is ugyanolyan jól vissza lehet pattintani a
hátdoldalát és akkor legközelebb egyszerűbb lesz kicserélni.

Amikor vissza akarta tenni a kicskát a táskájába, a levegőben megakadt a keze; inkább a zsebébe rakta.

Este elkészítési módjuk szerint csoportosította az ételeket, bár kissé morbid volt, hogy jó részükre azt írták, hogy „csak mikrohullámú sütőben elkészíthető”.

Éjszakára megkapta az egyik szobát (ugyan ez a lányé, vagy a fiúé lehetett régen? – nem merte megkérdezni). Kicsit beszélgettek még vacsora után, de nem volt se tévé, se rádió, Internetről nem is beszélve így Damnátnak szokatlanul korán lefeküdtek.

Álmában újra a lánnyal szerelmeskedett. Újra átélte az öleléseket, a csókokat. Olyan erős volt az élmény, mintha nem is álom, hanem valóság lenne. De mikor az álom utolsó, ébredés előtti pillanatában a lány arcára nézett, nem az ő, hanem Vera vonásait látta benne.

Felébredt. Még éjszaka volt, csend, csak a szél zúgott. Fáradt volt, mégsem tudott aludni.

Emlékezett, mert emlékeznie kellett arra az éjszakára. Nem tudta miért, de fontos volt neki annak az éjszakának minden egyes pillanata.

Nem akart hazudni. Se magának, se annak a lánynak. Az első ölelésben azt mondta neki: – Tudnod kell, hogy feleségem van és szeretem őt. – Talán titokban abban reménykedett, hogy a lány ezért faképnél fogja hagyni, s nyugodtan folytathatja a maga kis szürke, középsterű, mégis biztonságos életét. De a lány talán bölcsebb, talán elszántabb volt: – Tudom. De ez más.

Minden egyes pillanat beleégett énjébe, kitörölhetetlenül. Ajkainak íze. Fogainak simasága. Combjának bársonyos bőre. Hajának illata. Ahogy a kósza fénysugarakban látszódott, hogy behunja a szemeit és hátraveti a fejét. A lány, apró, ziháló lélegzete. Ahogy az örült ölelés közben a lány körmei hátába karmoltak. Ahogy a fának dőltek, ahogy karjaiba kapta a lányt, az combjával átölelte és eggyé váltak. Mintha semmi súlya nem lett volna. Formás mellei, először puhák, majd a csókoktól és a

cirógatásoktól egyre keményebbé váltak. Ágyékának tüze. Forróbb volt, mint bármi, amit addig érzett.

A repülés érzése.

Ahogy utána egymás mellett feküdtek. A béke, ami befedte őket. A pillanat, ami teljesen betöltötte őket. A pillanat, amiről hinni akarták, hogy örökké fog tartani, következmények nélkül.

Átölelték egymást, olyan soha-el-nem-eresztősen. Ez az ölelés, utólag visszagondolva, még jobban fájt, mint maga a szerelmeskedés. Arra még lehetett azt mondani, hogy az állati, biológiai ösztönök győzedelmeskedtek az értelem és a magas erkölcsi elvek felett, de abban az ölelésben béke és szeretet volt.

– Szeretlek.

– Ne hazudj. Ezt mondd a feleségednek, ne nekem.

– Szeretlek. Tudnod kell, hogy amióta megismertem a feleségemet, soha egyetlen nőnek sem mondtam.

– Akkor inkább hazudj. Nem akarom, hogy szeress. Nem akarlak szeretni. Az csak felesleges problémákat okoz. Maradjunk abban, hogy egy jót szerelmeskedtünk és kész. Semmi érzelem. *No love, no problem*, tudod, ez az elvem. Megkaptam, amit akartam és kész. És neked sem volt rossz, ha jól érzem.

– A legcsodálatosabb két óra volt az életemben, amit eddig átéltem.

– Nem baj, majd megbánod, megutálsz és éled tovább a szokásos polgári életedet. Aztán eldicsekszel a haverjaidnak, hogy milyen jót szórakoztál egy kis vidéki kurvával.

– Soha. Szeretlek, soha nem tudnék rólad ilyet mondani.

– Szeretsz? Maradjunk inkább az én változatomnál. Egyszerűbb.

– Az előbb azt mondtad, hogy megkaptad, amit akartál. Ezt akartad?

– Igen. Én mindig megkapom, amit akarok és megadom, amit a másik akar. Remélem, nem panaszkodsz? Vagy akarsz még valamit?

– Akarok. Hogy szeressél. Azt, hogy velem maradj.

– Tudod jól, hogy azt nem lehet. Egy éjszaka, egy alkalom és kész. Nem kell a romantika. Te is tudod jól, hogy nem olyan nő vagyok, akinek rózsát szoktak venni. Menj már! Miért nem vagy olyan, mint a többi férfi. Gyűjts rá egy cigire, ígérd meg, hogy majd felhívsz, miközben a számomat se kéred el... Rúgjál belém, csak egyet ne tegyél meg: ne szeress és ne emlékezz rám. Felejts el.

– Nem tudlak. Még soha sem ölelt és csókolt senki sem úgy, mint te.

– Hát, drágám, elég szegényes lehetett akkor az életed. De... Te is jó voltál. Tudtad, hogy egész jól csókolsz? – fordult a férfi felé.

– Mindenkinek ezt mondd utána?

– Igen. Minek hazudjak? De most komolyan is gondolom. Tudod, a legtöbben öt perc alatt elintézik a dolgot, aztán kidőlnek. Te meg úgy viselkedtél, mintha tényleg érdekelne, hogy nekem is jó legyen. Uramisten, szerintem több órán keresztül együtt voltunk, már lassan világos van!

No, most menj a fenébe, mert a végén még én is megkedvellek. – Eddig minden szégyenérzet nélkül tárulkozott ki, most azonban hirtelen felült, összehúzta maga előtt lábait, mintha hirtelen szégyellné meztelenségét.

– És az baj lenne?

– Igen. Ha bárkit is megszeretnék azok közül, akikkel lefekszem, nem lennék szabad. Akkor függnék tőle. Nekem ne parancsoljon, se szülő, se isten, se férfi, senki se. Jó volt, a fene essen bele, téged nehezebb lesz elfelejteni, mint a többit.

Ne nézz, ahogy öltözöm. Fordulj el, vagy én fordulok el. Nincs több menet vagy búcsúcsók, kész.

A férfi tehetetlenül nézte a gyepet és a lányt, ahogy lassan belebújt könnyű, gyűrött és immár koszos nyári ruhájába. Még egyszer rápillanthatott melleire. Nem bírt megszólalni, csak némán nézett a lány után, ahogy könnyű, ruganyos, táncos lépteivel, az átélt szenvedély kábulatával ellibbent az ismeretlenbe. Nem néztek egymásra, némán lesütötték szemüket, a szennyes, gyűlöletes, szégyellnivaló, mégis vadítóan boldog bűn súlya alatt. Nem néztek egymásra, nem szóltak többet egymáshoz. Tényleg nem volt búcsúcsók, se Istenhöz. És remény se, hogy még egyszer látják egymást.

Így visszagondolva, még furcsább volt az az éjszaka. Őrjítő a csókok emléke, mégsem tudta megmagyarázni magának, miért fontos, hogy újra lássa és érezze azt a lányt. Hiszen józan ésszel tudja, hogy a lány megváltozott azóta, meg sem fogja ismerni. Ha mégis, mind a ketten zavarban lesznek, s talán csak néhány udvarias szót préselnek ki magukból egy pohár kávé mellett. Akkor miért?

Talán azért, mert egy szerelmes pillanatban azt mondta neki: – Gyönyörű vagy és szeretlek. – A lány arca elkomolyodott: – Ne hazudj. Holnap reggel már banni fogod az egészet, és haragudni fogsz rám és magadra. Remélem, csak rám, és magadnak megbocsátasz.

Lehet, hogy az egész vándorlás, az egész kutatás csak azért kell, hogy meg tudja mondani neki, hogy most és mindörökké gyönyörű és szeretni fogja? Tartozik neki legalább ennyivel.

Nem tudott visszaaludni, kínzóan és őrjítően szembe kellett néznie a gondolataival.

Jó az öregnek. Nem kérdez, nem lázadozik, nyugodtan alszik. Lehet, hogy értelmetlen az egész hite, de mégis... Talán megtalálta a megváltást, amire én képtelen vagyok. Ő miért tudja megbocsátani Istennek, hogy az egész élete értelmetlen és mindent elveszített? Én meg nem tudom, miért kellett Verának meghalnia egyik napról a másikra. Miért nem tudtam sohase elmondani neki, hogy szeretem? Miért nem tudtam sohase bevallani neki, hogy megcsaltam? Mi értelme volt az egésznek? Ki adhat feloldozást? Miért tartom azt életem legboldogabb és egyben legbűnösebb éjszakájának, egyszerre mély- és csúcspontnak?

Miért nem hitte el nekem, hogy szeretem, senki sem?

Reggel

Már jócskán fenn járt a nap, amikor az öreg benyitott hozzá: – Nincs kedve velem jönni a buszig? Úgyis bemegyek a templomba. Egy fél óra múlva indulhatunk, addig én is kicsípem magamat.

Hetek óta nem érezte magát ilyen kipihentnek, de örült a fél óra haladéknak. Tudta, ha valamikor, akkor ma kell megtörténnie a találkozásnak. Egyszer régen látott egy filmet arról, hogy a szamurájok milyen szertartásosan készülnek fel a harakirire. Ennek a filmnek a kockái peregtek az emlékezetében, amíg készülődött. Szokatlan volt hideg vízben borotválkozni, de ezen a reggelen minden, még ez is szakrálisnak tűnt. Mintha egy ősi szertartás lenne, amivel a halálra készülődők búcsúznak a világtól.

Nem tudta, hogy írjon-e búcsúlevelet. Szokás. Elhatározta, hogy valamilyen félreeső helyen végez magával, ahol nem zavar másokat, s ahol nem áll fenyeget az a veszély, hogy a gyors orvosi beavatkozás megmentené az életét. Ahol a hulláját hajléktalanok fedezik fel és nem kiránduló gyerekek. Tulajdonképpen nincs értelme búcsúlevelet írni, hiszen az csak azoknak a szokása, akik nem meghalni akarnak az öngyilkosságban, hanem csak egy hatalmas és elnémíthatatlan segítségkérést ordítani a világba. Benne már nem volt vád, bosszú vagy harag: egyszerűen csak nem látta az értelmét a dolgoknak. Az ütőerek felvágása tulajdonképpen semmiben sem különbözik attól, hogy az ember altatót vesz be, amikor nagyon fáradt.

Talán mégiscsak jobb búcsúlevelet írni. Azzal talán lerövidíthetné az ilyenkor kötelező rendőrségi vizsgálatot. Listát készíthetne arról, hogy kiket kell értesíteni, e-mail cím, telefonszám. Rövid lista lenne. Előkészített egy papírt és tollat, de üresen hagyta. Nem mintha abban bízott volna, hogy megtalálja a lányt és a boldogságot, ezzel a lehetőséggel már régen leszámolt. Ez csak egy utolsó feladat volt, amit logikusan végig kell vinnie. Az elmúlt napokban látnia kellett, hogy a világ természetes állapota, hogy minden a boldogtalanság és a pusztulás felé halad. Elpusztult ifjúsága városa is, idegenként bolyongott benne, a lány a folyónál szintén csak elvesző életéről beszélt, az öregembernek sincs már semmi reménye. A világ, amit ismert és amiben élt, a végpusztulás felé halad. Miért pont az ő személyes sorsa lenne kivétel? Nem, tudta, hogy még ma végeznie kell magával, csak egyszerűen a halálra való készülés szertartásrendjében még nem érkezett el az ideje a búcsúlevélírásnak.

Az öregember kávéval várta. – Nem tudom, hogy szeret-e üres gyomorra kávé inni, de gondoltam, jól esik az út előtt. Tudja, ez az út az egyetlen, ami azt mutatja, hogy mégiscsak fiatalodom.

Damnát nem értette az utolsó mondatot, de inkább nem kérdezett vissza, nehogy tapasztalatot kelljen gyűjtenie az öregkori szellemi leépülésről. Nem akart úgy emlékezni a másokra, mint aki már kissé zavarodott elméjű lett volna.

A templomba menet

Lassan poroszkáltak az úton, időnként meg-megállva.

– Tudja, régen jó másfél órába is beletelt, amíg eljutottam a templomba. Minden tanyán megálltunk egy kicsit beszélgetni, vagy együtt folytattuk az utunkat a templomba. Ma ezt már nem lehet. A tanyák kihaltak. Illetve, furcsa népségek költöznek be. Vannak, akik családotul megszállnak egy-egy tanyát, de nem törődnek se a pereputtyukkal, se a házzal. Azt esznek, amit a szomszédoktól elcsórnak, a házzal meg vagy semmit se csinálnak, vagy lassanként eltüzelik.

Aztán vannak a remeték. Akik egyedül élnek és egyedül a munkáért. Éjjel-nappal dolgoznak, már mindenkit elmartak maguk mellől, egyedüli szerelmük a föld és a ház. Az idegenre, mert mindenki idegen nekik, ráeresztik a kutyákat. Persze, ki akar-na ellátogatni hozzájuk?

Végül vannak németek. Senki nem tudja, honnan jöttek, egyszer csak megjelentek. Megveszik az elhagyott tanyákat, átépítik csodapalotává, kerítéseket emelnek, riasztókat szerelnek be. Néha megjelennek vadonatúj meseautóikon, elsuhannak mellettünk, csak úgy porzik, itt vannak néhány napot, majd ahogy jöttek, el is mennek. Lehet, hogy nem is németek, vannak, akik azt mondják, hogy a városból jöttek, senki sem tudja. Nem szólnak senkihez sem, csak száguldoznak. Hetekre itt hagyják a házukat magára. Persze a pereputtyosok csak erre várnak és betörnek. Persze a riasztó megszólal, néha napokig ordít, higgye el, rosszabb, mint a háborúban a lövedékek sívítása. Aztán kijönnek a dzsipes, feketeruhás alakok és megint csönd lesz.

No látja, ezért van, hogy most hamarabb beérek a templomba, mint fiatalkoromba. Maga nem is tudom mióta az első ember, akivel beszélni tudok templomba menet.

Mondja, maga vallásos?

– Meg vagyok keresztelve.

– De miben hisz?

– Nem tudom. Gyerekkoromban hittem Istenben, jártam templomba. Vigyázzba álltam minden zászló előtt, amit az úttörőgyűlésre behoztak. Piros-fehér-zöld, szovjet katonai, csapatzászló, mindegy volt. Aztán nem tudom. Kényelmes megoldás lenne, ha azt mondhatnám, hogy rájöttem, hogy nincs Isten, de én még az Isten-tagadásig sem jutottam el. Csak egyszerűen nem törődtem vele. Az én nemzedékem az elszürkült nemzedék. Gyerekkoromban még úgy tűnt, van valami értelme a hitnek. Az egész rendszer hazug volt, s ha valaki nem is osztotta a vallásosok hitét, mégis valami kis elismeréssel nézte azokat, akik valami igazságot tudtak felmutatni a többieknek – mindegy, hogy igaz vagy hamis volt az az igazság. Középiskolás koromban még helyel-közzel jártam templomba, néha még gyóntam is. Aztán továbbtanultam. Ott jöttem rá, hogy a vallás valami ósdi és elavult filozófiai rendszer. Nem azért, mert a kommunisták mondták, hanem azért, mert annyira nem illett ahhoz a világhoz, amelyben éltünk, illetve amiben szerettünk volna élni. A zsebszámológépek, a logisztika, az operáció-kutatás, az elektromos pingpong, az SDI és az űrállomások, a csodálkozva nézett amerikai szuperfilmek világától idegen volt bármi, ami több, mint ami látható, élvezhető és kifizethető.

Jött a rendszerváltás. Akkor valahogy minden megrendült. Megszűnt a rendszer, amiben éltünk, de nem igazán értettük, hogy mi az a szabadság, ami eljött. Először élveztük, hogy az újság azt írja, amit szeretnénk olvasni, hogy korlátlanul nézhetünk amerikai akciófilmeket, hogy az üzletekben minden kapható. De aztán rá kellett jönnünk, hogy a régi rendszerrel az is elmúlt, ami tetszett az előző, levetett életünkben. Amit nem tudott elpusztítani a kommunizmus, az egyszerűen ráfizetéseessé vált a szabad piac körülményei között. Úgy gondoltuk, végre eljött a mi időnk, amikor a tudás és a munka elnyeri méltó jutalmát.

Nem voltunk annyira naivak, hogy a becsületesség idejében is higgyünk.

Dolgoztunk, állást változtattunk, közben a barátságok szétmentek, a házasságok kihűltek. És a pénzünk soha nem volt elég mindarra, amit meg szerettünk volna venni. Ha meg nem volt pénzünk, akkor jött a hitel korszak. Mindent kölcsönből vettünk:

lakást, autót, olyannyira fontosnak tűnő napi luxuscikkeket. Én szerencsés voltam, soha nem nyújtózkodtam tovább, mint ameddig a takaróm ért, de a barátainkon láttam, ahogy ülnek az adósságok árán vásárolt mindenféle javakban, mégis nem volt semmi örömük benne, mert éjjel-nappal dolgozniuk kellett, hogy fizetni tudják a részleteket. Mivel azonban nem állt másból az életük, mint a munka, nem volt semmi örömük sem benne, így újabb és újabb dolgokkal akartak boldogságot szerezni, ami persze nem boldogította őket, csak az adósságuk nőtt. Majd amikor már mindent meg tudtunk vásárolni, vagy hitelből, vagy keresetből, akkor meg rájöttünk, legalábbis a nemzedékünk jó része rájött, hogy mindez nem ér semmit sem, s csak magáért a munkáért dolgoztunk. Ez lett a szenvedélyünk és az éltetőnk. Minden nap bennmaradtunk még 2-3 órát, hétvégén, ha a családdal is voltunk, már nagyon vártuk a hétfőt, hogy újra tudjuk kezdeni.

Aztán megismertem Verát, a feleségemet. Ő még annyira sem volt vallásos, mint én, de akkor az egész már nem ért annyit, hogy akárcsak egyszer is összevegyünk egymással emiatt. De legalább volt valaki, aki értelmet adott az életemnek.

Azt kérdezte, miben hiszek? Arra talán még tudok válaszolni, hogy múlt hétig miben hittem. Hittem magamban, hogy sikeresnek kell lennem; hittem a munkámban, mert tudtam, hogy én vagyok benne a legjobb. És hittem a feleségemben. És a feleségem meghalt, rájöttem, hogy a munkám értelmetlen mókuserék, és arra is rájöttem, hogy én sem vagyok más, mint bárki más. Mindenki legalább annyira fontos, mint én vagyok, mindenkinek megvan a maga fájdalma és története, amit senkinek sem tud elmesélni. Illetve ezek a szerencsésebbek. Amiben én éltem, az még ennél is rosszabb volt: volt pénzünk, de nem volt fájdalomunk, mert igazából nem is éltünk. Szóval ennyi.

– Szerette a feleségét?

Damnátuk el kellett gondolkoznia a válaszon.

– Két hete... két héttel ezelőtt még gondolkozás nélkül rá tudtam volna vágni, hogy igen, s csodálkozva néztem volna arra, aki ilyen magától értetődő dolgot kérdez. De most minden bizonytalan. Fáradtnak érzem magamat ahhoz, hogy kimondjak bármit is. Legszívesebben lefeküdnék, és többé nem kelnék fel.

Tudja, mi a legszörnyűbb? Hogy semmit se éreztem, amikor megtudtam, hogy meghalt. Az első pillanatban csak arra gondoltam, hogy még üresebb lesz a lakásunk és még többet tudok dolgozni, de fájdalmat, amiről tudtam, hogy éreznem kellene, nem éreztem. Csak a rámszakadó ürességet. Tudom, nincs értelme annak, amit mondok, de higgye el, hogy én se látok semmi értelmeset a világban.

– Kérdezhetek még valamit?

– Persze.

– Mi az a lógisztika?

Damnát bármennyire is belelovalta magát az előbb a világvége, de a „legalábbis nekem végem van” borús hangulatába, önkéntelenül is elmosolyodott, legszívesebben fel is nevetett volna. A poros országúton lépegetve elkezdte magyarázni a logisztika fontosságát, amiben már ő maga se nagyon hitt. Legalább egy pár percig nem a saját elrontott életén kesergett.

A faluban

– Itt vagyunk. A busz, azt hiszem, egy jó óra múlva indul. Addig, ha akar, körbenézhet a faluban, nekem nagyon tetszik, de őszintén szólva, nem tudom, hogy egy magafajta világlátott ember talál-e benne bármi érdekeset. Esetleg ott van az eszpresszó, az is inkább kocsma. Néha-néha este betérek, elbeszélgetünk a világ folyásáról, de vasárnap délelőtt az is kong az ürességtől. Illetve nem az ürességtől, hanem attól a játékautomatától, amit a tulajdonos berakatott. Ha éppen nem a felnőttek isznak, akkor a gyerekek nyüstölik a gépet. Egyébként vigyázzon, mert a gyerekek mindenkit letámadnak, aki a közelbe merészkedik, hogy adjon nekik pénzt. Szóval, ha rám hallgat, akkor leül a padra és élvezzi a napfényt.

Persze be is jöhet a templomba, de tudom, nem templomba járó ember.

Régen még ez is más volt. Tudom, unja már, hogy mindig csak a régi időket dicsérem, de az öregembereknek már csak ez a szokásuk. Amikor gyerek voltam, vasárnaponként még teli volt a templom, tucatnyi ministráns szolgált az oltár körül. Szégyen volt, ha egy gyereknek nem engedték meg, hogy ministráljon. Ma már... Kong az ürességtől a templom is, nemcsak a kocsma, alig vagyunk benne néhányan, azok is már hetven fölött jóval. De az atya eljön minden vasárnap és bemutatja a Szentmisét, sőt néha, ha éppen nem kell rohannia a másik faluba, egy-két szót is tudunk váltani.

– Megéri ezért minden vasárnap eljönni ide?

– Ne nevéssen ki; gyerekkoromban a Főtisztelendő úr azt mondta, addig marad meg a hazánk, és addig van remény arra, hogy egyszer újra szabadok leszünk, amíg lesznek vasárnap a templomban. Édesanyám meg azt mondta, hogy úgy érezte, ha csak egyszer is kihagyta volna a Szentmisét, akkor nem tért volna haza édesapám a háborúból, még az előzőből. Szóval, ha más örökséget nem is kaptam, de ezt is megtartom. Nos, hazánk megszabadult, legalábbis félig, és egyszer talán még a gyerekek is visszatérnek.

De mennem kell, mindjárt csöngetnek. Isten áldja – s ha egyszer errefelé jár, tiszteljen meg azzal, hogy benéz hozzám.

A falu valóban nem tartogatott sok érdekességet Damnátnak, elég volt öt perc, hogy az összes nevezetességet bejárja. Aztán leült, hogy az öregember tanácsa szerint élvezze a napfényt, de pár percnél tovább ezt sem bírta. A nap egyre magasabban járt, s kétségbeejtően hosszú idő volt hátra a busz érkezéséig, s nem akart magában maradni a gondolataival. Érezte és tudta, hogy úgysem fog senkit sem találni Érsekin, mégis mennie kellett, de nem akart arra gondolni, mi lesz azután.

Belépett a templomba. Kellemes hűvös és félhomály fogadta. Nem akarta a szertartást zavarni, ezért a kapuban maradt, s önkéntelenül is, a gyermekkorában megtanult mozdulattal a szenteltvízbe mártotta az ujját és keresztet vetett és letérdelt. Jó érzés volt. Nem tudta volna megmondani, hogy a pap éppen miről beszél, vagy mit énekelnek, de izmai elernyedtek s a simára koptatott kövek kellemesen hűtötték a térdeit. Olyan érzés volt, mintha éppen csak álmodna, de tudta, hogy ébren van.

Arra gondolt, hogy imádkoznia kellene, kérnie valamit Istentől, de nem tudott. Vera halála óta egyszerűen értelmetlennek tűnt bármiféle kérés. Nevetséges lett volna, hogy azért imádkozzon, hogy Érsekin megtalálja azt a lányt, hiszen úgysem fog sikerülni. Ha meg sikerülne, az úgysem lenne a vallásos erkölcs szerint való, s furcsa

lenne, ha azt kérné a templomban, ami ellen prédikálnak ott. Akkor meg miért? Ha meg megtalálná, az sem változtatna semmin se.

– Uram, ha mégis vagy... Tedd boldoggá azt az öregembert meg azt a tegnapi lányt folyónál. Nem hiszem, hogy meg tudod tenni, de ha mégis, kérlek, tedd meg. Megérdemlik.

A pap csöngetett, s a hívek előrementek áldozni. Damnát gyorsan kisietett a templomból: nem akarta, hogy az öregember meglássa, hogy itt volt.

Néhány percen belül meg kellett érkeznie a busznak is.

Kis Kató

Damnát ült a padon és nem gondolt semmire, csak nézett. Ha nem az ő sorsáról lett volna szó, talán még nevetni is tudott volna. Visszatekintve az elmúlt napokra, egyszerűen nem értette, hogy ő, aki mindig megfontolt és óvatos volt, hogy kezdetett bele egy ilyen örütségbe. Nekivágott, az országon keresztül, hogy felkutasson egy évvel azelőtti egyéjszakás kalandot, kutatott, kérdezett, hogy végül ma délben eljusson egy bedeszkázott irodáig. Pedig, a cím, amit Glinda adott, jó volt: látszódtott a megkopott cégjelzésen. Csak éppen a céget számolták fel már évvel ezelőtt.

Egyszer már átélt hasonlót: amikor meglátta, hogy bezárták a kertvendéglőt. De akkor ott volt Glinda, hogy mellé álljon, de most már nincs senki. Emlékezett arra, hogy mennyit beszéltek neki a pozitív életszemléletről a különböző tréningeken. Hogy csak akkor sikerül bármi is, ha komolyan hisszük, hogy sikerülni fog. Ez az út fényesen igazolta ezt a teóriát: Damnát nem hitt benne igazán, s nem is sikerült.

A parkban, ameddig elvonszolta magát, gyerekek játszottak. Tipikus szocreál játszótér volt: egy hinta, egy mászóka, egy homokozó. Poros, divatjamúlt, ha idetévedne valamilyen ellenőr, biztos, hogy azonnal bezáratná a balesetveszélyessége miatt. Valamikor pirosban és kékben pompázhatott. Felnőtt szemmel nézve siralmas látvány, de a gyerekek ugyanolyan örömmel játszottak, mintha a legfejlettebb EU szabványok szerint készült volna.

Már túl volt azon, hogy a gyerekek vidámsága őt is felvidítsa, vagy akár bosszantsa. Az elmúlt órában már milliószor végiggondolta a mozdulatot, amivel kiveszi a zsebéből a bicskát, kipattantja a pengét és tiszta erővel belevágja a csuklójába, majd egy határozott mozdulattal a könyöke felé felhasítja a húst, ameddig csak viszi a lendület. Gyorsnak kell lenni, nem belegondolni abba, hogy mit tesz, s akkor sikerül, s utána már nem tud mit tenni. Persze, nem itt, hanem kell keresnie valami elhagyatott helyet. Nem akart a gyerekeknek egy életre szóló traumát okozni.

Csak még egy kicsit pihen, csak még egy kicsit élvezi a napfényt. Az igazi az lenne, ha a naplementét választaná. Mindig szerette a nyári naplementéket, kiskorában azt mesélte neki az édesanyja, hogy olyankor az angyalok széthúzzák a felhőket, s kicsit kiszűrődik a mennyország fénye.

Persze ez csak mese. De szép mese.

Verára fog majd gondolni. Hiszen tulajdonképpen boldogok voltak. Az összes többi csak pillanatnyi kaland, szenvedély volt hozzá képest. Persze ez nem volt az a nagy boldogság, amiről álmodoztak még régen: túl sok volt benne a megszokás, a napi rutin, a szürkeség. Mégis, részesei voltak egymás életének. Ha esténként lefeküdtek, jó volt maga mellett érezni az asszony testét és nyugodt volt az álmuk – ez talán nem

boldogság? Nem ez a legtöbb, amit elérhet az ember az életében: nincs egyedül és nyugodt az álma?

Mégis, hálás volt annak az Álomlánynak is. Ha csak két órára is, de megismert egy másik életet, amit nem a hideg racionalitás, hanem a szenvedély irányít. Bárki más mondta volna, nem hitte volna el neki, de nem a lány teste vagy szeretkezése volt a csodálatos, hanem az a lobogás, ami áradt belőle. Hálás volt a sorsnak (Istent nem mert gondolni), hogy ezt megélhette. Most legalább úgy halhat meg, hogy nincs benne semmilyen kielégítetlen vágy, s nem tehet szemrehányást: halála előtt megismerhette az igaz, a tüzes szerelmet. Vagy becsületesebb, ha a szerelem szó helyett a szenvedélyt, szexet mond? Persze, jobb lett volna kicsit alaposabban is megismerni ezt a boldogságot, de ha ennyi, hát ennyi. Két óra. A semminél mégiscsak több.

Félkor elindul, nem vár tovább.

A szemével mindent be akart fogni, azt akarta, hogy beleégjen az emlékezetébe ez a látvány. Nem írt búcsúlevelet, nem volt hozzá ereje, de bízott benne, hogy a sebből egyértelmű lesz, hogy öngyilkosságot követett el, s a rendőrség rövid úton lezárja a hivatalból elindított nyomozást.

Hányszor gondolta ezt már így végig?

Még huszonöt perc.

Már csak huszonnégy.

A gyerekek játszottak a játszótéren játszottak, az anyukák a padon beszélgettek, néha egy-egy férfi sietett át a parkon. Milyen banális, hétköznapi látvány, mégis mennyire fontos annak, aki a halálra készül.

Nincs más megoldás. Minden ajtó bezáródott.

Már csak tizenöt.

Egy kislány felnevetett, talán két-három éves lehetett, eldobta a játékait és futni kezdett.

Már csak tizennégy.

Meglepődött, mert a kislány felé futott, de aztán belé hasított a felismerés, hogy biztos az apját látta meg, valahol mögötte az úton.

Biztos így van, mert a kislány kitárta a karjait és újra nevetni kezdett. Olyan édes volt a nevetése, olyan élettel teli, hogy Damnát kízó fájdalmat érzett. Miért nem volt ilyen nevetés az ő életében is?

Minden gyermekarc ilyen vidám és nevetős? Minden gyermekarcban azokat látjuk, akiket szerettünk? Ahogy a kislány közelített, Damnát úgy érezte, mintha már régóta ismerné.

Jól sejtette: a háta mögül egy férfi érkezett, s pont a pad mellett guggolt le, hogy karjaiba kaphassa a kislányt. A kislány belevetette magát apja karjaiba, minden erejével nyakába csimpaszkodott.

Már csak tizenhárom.

Kettejüket nézte, s nem vette észre, mikor lépett hozzájuk a kislány édesanyja, hogy ő is belefogja karjait az ölelésbe.

Damnát szeme egy pillanatra találkozott az övével.

Ő volt.

Az Álomlány.

Megváltozott, de a nézése maradt a régi, minden kétség nélkül ő volt. Csodálatos hosszú, göndör fekete haját rövidre nyírta, s barnára festette (nem illett a pillanathoz, de átvillant az agyán, hogy esetleg akkor volt festett és most az igazi – vajon melyik énje az igazi, s van-e egyáltalán?). A bőre is megöregedett, s emlékeiben magasabb is volt egy kicsit, de a szemei ugyanazok voltak. Ugyanazok a nyáréji, végtelen mély szemek.

Megértette, hogy mi hajtotta keresztül az országon, mi volt az a varázs, ami megfogta őt ebben a nőben. Mert az elmúlt évek nem látszólag múltak el rajta nyomtalanul, mégis ugyanazzal a lobogással simogatta meg a kislány fejét, mint ami őt is megperzselte azon az éjszakán. Lehetséges, hogy ugyanaz a szeretet két ennyire különböző formában jelenjen meg?

Boldog, s szinte sugárzott annak az ölelésnek a boldogságából, amivel férjét és a lánykát átkarolta, s látszott, hogy nem csak ő boldog, hanem másokat is boldoggá tesz. Hirtelen eszébe jutott a fénykép, amit az öregember házában látott: mennyire másképpen ölelte a családját ez az asszony, mint az öregember lánya. Rajtuk tényleg látszódott, hogy összetartoznak, hogy valódi szeretet köti őket össze.

Az Álomlány mellett ott volt a kislánya: az örök újrakezdés. Ott volt a férje: az, akit nem két órára, hanem egy életre választott. S látszódott, hogy jól választott. Ott állt az álomlány, nevetett, hangjából hiányzott a szenvedély tüze, de csilingelt benne a szabadság. Jó volt látni, hogy minden halál, pusztulás és elmúlás ellenére él a világban a boldogság.

Sírni szeretett volna, szinte fizikailag fájt, hogy nem lehet része ennek az ölelésnek, annyira vágyott arra, hogy valaki kimutassa, hogy szereti, de már régen kiszáradtak a könnyei.

Már nem hallotta őket, csak látta, amint az asszony összeszedi a játékokat, s férjébe karolva egyik kezével, másik kezével a kislányt vezetve eltűnnek a park bokrai között.

Damnát először suttogva dúdolni kezdett, de hamarosan száját kinyitva énekelt. Egy régi dalt, amit talán nagyapjától, talán valaki mástól hallott. Nem volt semmi különös, csak egy kicsit édeskés, kicsit giccses dal, pont olyan, amit a világháborúban a katonák hallani akartak, amikor a frontra indultak.

Először nem is akart összeállni a dal, csak egyes sorok, de amikor másodszor, ötödször, huszadszor tért vissza ugyanarra a sorra, már majdnem megvolt az egész. A hiányzó sorokat fütyülte.

Félhangon énekelve ment az utcán, mint egy táncos bolond. Akik mellett elsétált, furcsállva néztek rá, talán zsebükben aprót kotorásztak.

Tudta, hogy a közelben kell lennie annak, amit keres, valahol a buszpályaudvar közelében. Talán látta is, amikor megérkezett, de nem mert volna megesküdni. Vitte a lába, s a dallam, amit nem tudott, de nem is akart abbahagyni.

Úgy érezte, szinte ordítva énekel, bele a világba, a giccses, bájos dalocska igazságát az életről. Az élet legnagyobb igazságai banálisak: szeret, nem szeret, boldog, boldogtalan. De aki boldogtalan tud lenni, az legalább annak tudatában van, hogy valahol létezik a boldogság, s ez messze több, mint a köznapi, szürke létezés.

Az eladó az éjjel-nappal boltban furcsállva nézte az idegent: a vasárnapi délutáni vásárlók általános szokásával szemben nem alkoholt, csokoládét vagy szikkadófélben lévő kenyeret emelt le a polcról, hanem egyenesen hozzá lépett:

– Jó napot! Tudna valamilyen jobb, tartós ceruzaelemet adni? Zsebrádióba valót, AA-st. Gyorsan kérem; mindjárt indul a buszom visszafelé... Két darabot kérek, nem, inkább négyet. Azt hiszem, sokat fogjuk még azt a rádiót hallgatni.

*Ma este indulunk a frontra,
Búcsúzom tőled, kis Kató.
Ne félj, vigyázunk mi magunkra,
Velünk az Isten, kis Kató.*

*Elkísér csókjaid emléke,
Az élet szép, szeretni jó.
Patyolatfehér ágyikódba
Gondolj, majd néha rám, Kató.*

*Majd vége lesz a szörnyű télnek,
És újra elolvad a hó.
Meglátod, visszajövök hozzád,
Nagyon szeretlek, kis Kató.*

*...Akkor se sírj, feledj el engem,
Légy nagyon boldog, kis Kató!*